

Methodology of Critical Metaphor Analysis: A Case Study of the “Water Metaphor” in the “Qanun-e Ab va Nahve-ye Melli-Shodan-e An (1347)” (The 1968 Law on Water and Nationalization)

Mohsen Nobakht¹

1. Assistant Professor of Linguistics, Department of Language Studies, Research and Development Institute of Humanities “SAMT” (Organization for Studying and Compiling University Humanities Books), Tehran, Iran.

nobaxt@gmail.com

Received: 2025/08/01; Accepted 2025/12/14

Extended Abstract

Introduction and Objectives: Metaphors (*isti'āriḥ*) are not merely literary devices but cognitive mechanisms through which individuals conceptualize the world, social relations, and institutional authority. Since the publication of Lakoff and Johnson’s seminal work *Metaphors We Live By* (1980), the role of conceptual metaphors (*isti'āriḥ-yi maf-hūmī*) in shaping human understanding, social structures, and political power has been widely recognized. In legal texts, metaphors subtly convey ideology, structure authority, and legitimize state action.

The 1968 Iranian Water Nationalization Law (**Qānūn-i millī shudan-i āb-i sāl 1347 H.sh.**), a key policy regulating water ownership and management, provides a compelling case for examining metaphors’ role in law. This study applies critical metaphor analysis (*taḥlīl-i intiqādī-yi isti'āriḥ*) to explore how the law constructs water and state authority. The research addresses four questions:

1. What are the dominant conceptual metaphors in the law, and how do they structure meaning?
2. Which source and target domains are activated, and what conceptual features are mapped?
3. How do these metaphors reproduce ideologies and power relations in the socio-political context of 1960s Iran?
4. How does the metaphorical network legitimize state authority, shape resource management, and frame water in terms of development, justice, and protection?

By addressing these questions, the study illustrates how metaphors function as both cognitive and socio-political tools, revealing the intertwined nature of language, governance, and ideology.

Method: The study employs Critical Metaphor Analysis (CMA) by Charteris-Black (2004), integrating cognitive linguistics and critical discourse analysis. CMA identifies, interprets, and explains conceptual metaphors, uncovering ideological and power-related functions in texts.

Data sources: The full text of the 1968 Iranian Water Nationalization Law and related legislative documents.

Analysis stages: The analysis was conducted in four steps:

1. Pre-metaphor analysis (*taḥlīl-i pīshāstī'ārī*): Examining the context of the law's production, producers, audience, and the historical-political background.
2. Metaphor identification (*shināsāyī-yi isti'āriḥ*): Systematic extraction and categorization of metaphorical expressions related to water, state authority, governance, justice, and development, based on linguistic indicators and semantic tension.
3. Metaphor interpretation (*tafsīr-i isti'āriḥ*): Analysis of source-to-target domain mappings, tone, and cognitive function of metaphors.
4. Metaphor explanation (*tabyīn-i isti'āriḥ*): Critical analysis within the framework of power and ideology, and analysis of the socio-political consequences of the metaphorical representation of water.

This methodology combines qualitative textual analysis with conceptual mapping, situating metaphors within historical and political contexts to strengthen validity. This approach ensures a rigorous interpretation of metaphorical structures, revealing both cognitive and discursive functions.

Results: The analysis identifies five primary conceptual metaphors in the law:

1. Water as National Wealth (Āb bih 'Unvān-i Dārāyī-yi Millī)

Expressions such as “water as a national resource” and “under government control” frame water economically, legitimizing state ownership and centralized control. Mapping: Ownership, economic value, collective control, nationalization.

2. Government as Manager and Guardian (Dawlat bih 'Unvān-i Mudīr va Nigahbān)

The state is metaphorically positioned as “manager” or “custodian,” establishing hierarchical governance and positioning citizens as dependent beneficiaries. Mapping: Supervision, hierarchical control, centralized decision-making.

3. Water as Controllable Technological Resource (Āb bih 'Unvān-i Manba'-i Qābil-i Kuntrul va Tīknīkī)

Phrases like “construction of infrastructure” and “flood control” depict water as subject to technical expertise, emphasizing rational, scientific control. Mapping: Controllability, technical rationality, management efficiency.

4. Water Distribution as Justice (Tawzī'-i Āb bih 'Unvān-i 'Adālat)

References such as “fair allocation” or “water rights” operationalize justice within bureaucratic frameworks. Mapping: Social fairness, regulatory compliance, state-mediated equity.

5. Water as Source of Life and National Survival (Āb bih 'Unvān-i Manba'-i Ḥayāt va Baqā-yi Millī)

Expressions like “vital resources” and “prevention of pollution” connect ecological necessity to national well-being, framing intervention as ethical and essential. Mapping: Essentiality, life-sustaining, societal and national continuity.

Key Concept	Conceptual Metaphor	Linguistic Examples	Source Domain	Target Domain	Metaphoric Mappings
National Ownership & Resources	Water as national wealth/asset	"Water is part of national wealth", "belongs to all people of Iran", "under government control"	Economy & Ownership	Water & Water Resources	Ownership, economic value, collective control, nationalization

Government Authority & Control	Government as manager/ custodian	"Ministry of Water and Electricity is responsible", "permits issued by government"	Governance & Bureaucracy	Water Management	Supervision, hierarchical control, centralized decision-making
Development & Technical Control	Water as controllable force/ development tool	"Construction of infrastructure", "flood control", "measurement of water usage"	Engineering & Technology	Water Resources	Controllability, technical rationality, management efficiency
Justice & Distribution	Water distribution as justice	"Fair distribution of water", "allocation rights", "violation of regulations"	Justice & Law	Water Allocation	Social fairness, regulatory compliance, state-mediated equity
Environmental & Protective Values	Water as vulnerable resource	"Protection of resources", "prevention of pollution", "safeguarding vital resources"	Ethics & Environmental Care	Water & Infrastructures	Vulnerability, necessity of protection, monitoring
Vitality & National Life	Water as source of life	"Vital resources of the country", "provision of drinking water", "sustainability of resources"	Life & Ecology	Water & Society	Essentiality, life-sustaining, societal and national continuity

This table demonstrates how metaphors structure discourse, link source and target domains, and provide a cognitive and ideological framework for legitimizing state authority.

Discussion and Conclusion: The 1968 law uses a structured metaphorical system to naturalize state authority and embed ideology. Water is conceptualized as economic wealth, a technical resource, a vital life element, and a mechanism for social justice. Key functions include:

1. Economic and Nationalist Legitimacy (Mashrū'iyat-i Iqīṣādī wa Millīgarāyānah): Water-as-wealth metaphors justify state ownership and centralization.

2. Bureaucratic and Technical Authority (Iqtidār-i Būrūkrātik wa Fannī): Government-as-manager metaphors reinforce technocratic control.
3. Justice and Ethical Governance ('Adālat wa Ḥukmrānī-yi Akhlāqī): Water-as-justice metaphors translate normative ideals into enforceable regulations.
4. Life and National Survival (Ḥayāt wa Baqā-yi Millī): Biological metaphors connect water to national vitality, framing state intervention as a moral duty.

The law constructs a coherent ideology intertwining water, development, justice, and centralized state power. Metaphors operate simultaneously at cognitive, linguistic, and social levels, reproducing power asymmetries and marginalizing local governance (ḥukmrānī-yi maḥallī). Critical Metaphor Analysis demonstrates that metaphors are central to ideological and political legitimation, showing that legal texts can function as instruments shaping perception, justifying authority, and naturalizing government roles.

Conflict of Interest: The author declares no conflict of interest.

Keywords: Conceptual Metaphor (Isti'ārih-Yi Mafhūmī), Critical Metaphor Analysis (Taḥlīl-I Intiqādī-Yi Isti'ārih), 1968 Iranian Water Nationalization Law (*Qānūn-I Āb Wa Naḥw-I Millī Shudan-I Ān (1347)*), Metaphor Identification (Shināsāyī-Yi Isti'ārih), Metaphor Interpretation And Explanation (Tafsīr Va Tabyīn-I Isti'ārih).

Cite this article: Nobakht, Mohsen (2026). Methodology of Critical Metaphor Analysis: A Case Study of the “Water Metaphor” in the “Qanun-e Ab va Nahve-ye Melli-Shodan-e An (1347)” (The 1968 Law on Water and Nationalization). *Journal of Humanities Methodology*, 32(126): 185-231.

روش‌شناسی تحلیل انتقادی استعاره: مطالعه موردی

«استعاره آب» در قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷

محسن نوبخت¹

۱. استادیار زبان‌شناسی، گروه مطالعات زبانی، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی «سمت» سازمان مطالعه و تدوین، تهران، ایران.

nobaxt@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۱۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۰۸

چکیده گسترده

مقدمه و اهداف: استعاره‌ها تنها ابزار ادبی نیستند، بلکه مکانیسم‌های شناختی هستند که افراد از طریق آنها جهان، روابط اجتماعی و قدرت نهادهای حکومتی را مفهوم‌سازی می‌کنند. از زمان انتشار اثر بنیادین لاکوف و جانسون با عنوان «استعاره‌هایی که با آنها زندگی می‌کنیم» (۱۹۸۰) نقش استعاره‌های مفهومی در شکل‌دهی به ادراک انسان و واقعیت‌های اجتماعی و سیاسی به‌طور گسترده مورد توجه قرار گرفته است. در متون قانونی، استعاره‌ها به‌طور ظریف ایدئولوژی‌ها را منتقل می‌کنند، روابط قدرت را ساختار می‌دهند و اقتدار دولت را مشروع جلوه می‌دهند. قانون ملی شدن آب مصوب ۱۳۴۷ که یکی از سیاست‌های کلیدی ایران در زمینه مالکیت و مدیریت منابع آب است، نمونه‌ای برجسته برای بررسی نقش گفتمانی استعاره‌ها در متون حقوقی محسوب می‌شود. هدف این پژوهش تحلیل انتقادی استعاره‌های مفهومی موجود در قانون یادشده است، با تمرکز بر استعاره‌هایی که گفتمان آب و اقتدار دولت را شکل می‌دهند، پژوهش به چهار پرسش اصلی پاسخ می‌دهد:

۱. استعاره‌های غالب در قانون آب کدام‌اند و چه ساختار مفهومی‌ای را در متن قانون سامان می‌دهند؟
۲. حوزه‌های مبدأ و مقصد در این استعاره‌ها چیست و هر یک در خدمت چه اهداف مفهومی و ارتباطی قرار دارند؟

۳. استعاره‌ها چه ایدئولوژی‌ها و روابط قدرتی را بازتاب یا بازتولید می‌کنند؟

۴. این ساختار استعاری در مجموع چگونه در خدمت اهداف گفتمانی قانون و مشروعیت‌بخشی به دولت عمل می‌کند؟

پاسخ به این پرسش‌ها نشان می‌دهد که استعاره‌ها هم به‌عنوان ابزار شناختی و هم به‌عنوان ابزار اجتماعی-سیاسی عمل می‌کنند و پیوند زبان، حکمرانی و ایدئولوژی را آشکار می‌کنند. روش: پژوهش از چهارچوب تحلیل انتقادی استعاره چارترس-بلک (۲۰۰۴) استفاده می‌کند که زبان‌شناسی شناختی و تحلیل انتقادی گفتمان را تلفیق می‌نماید. تحلیل انتقادی استعاره فرایندی ساختاریافته برای شناسایی، تفسیر و تبیین استعاره‌های مفهومی ارائه می‌دهد و امکان آشکارسازی کارکردهای ایدئولوژیک و قدرت‌مدار زبان استعاری را فراهم می‌کند. منابع داده شامل متن کامل قانون ملی شدن آب مصوب ۱۳۴۷ و اسناد و یادداشت‌های توضیحی مرتبط است. تحلیل در سه مرحله انجام شد: تحلیل داده‌ها در چهار گام پیاده‌سازی شد: ۱. تحلیل پیش‌استعاری: بررسی زمینه تولید قانون، تولیدکنندگان، مخاطبان و بستر تاریخی سیاسی؛ ۲. شناسایی استعاره‌ها: استخراج و دسته‌بندی واژگان استعاری براساس شاخص‌های زبانی و تنش معنایی؛ ۳. تفسیر استعاره‌ها: تحلیل نگاه‌سازنده مبدأ-مقصد، لحن و کارکرد شناختی استعاره‌ها؛ و ۴. تبیین استعاره‌ها: تحلیل انتقادی در چهارچوب قدرت و ایدئولوژی و تحلیل پیامدهای اجتماعی-سیاسی بازنمایی استعاری آب. این روش ترکیبی از تحلیل کیفی متن و نگاه‌سازنده مفهومی است و زمینه تاریخی و سیاسی نیز لحاظ شده تا تفسیر استعاره‌ها اعتبار و عمق بیشتری پیدا کند.

نتایج: تحلیل نشان داد که استعاره‌های غالب قانون، آب را به‌عنوان دارایی ملی، ابزار توسعه، منبع حیاتی و وسیله مشروعیت‌بخشی اقتدار دولت بازنمایی می‌کنند. پنج استعاره مفهومی اصلی شناسایی شد:

۱. آب به‌عنوان دارایی ملی: عباراتی مانند «آب به‌عنوان منبع ملی» و «در اختیار دولت» آب را در چهارچوب اقتصادی قاب‌بندی کرده و مالکیت و کنترل دولت را مشروع جلوه می‌دهند.

نوع مقاله: پژوهشی

۲. دولت به‌عنوان مدیر و نگهبان: استعاره‌هایی که دولت را «مدیر» یا «نگهبان» توصیف می‌کنند، ساختار هرم قدرت را ایجاد و شهروندان را به‌عنوان بهره‌برداران وابسته معرفی می‌کنند.
۳. آب به‌عنوان منبع قابل کنترل و تکنیکی: عباراتی مانند «ساخت زیرساخت‌ها» و «کنترل سیلاب» نشان‌دهنده کنترل فنی و عقلانی دولت بر منابع است.
۴. توزیع آب به‌عنوان عدالت: ارجاعات به «توزیع عادلانه» یا «حق‌آبه» عدالت را در چهارچوب اداری و قانونی عملیاتی می‌کند.
۵. آب به‌عنوان منبع حیات و بقای ملی: عباراتی مانند «منابع حیاتی کشور» و «پیشگیری از آلودگی» ضرورت اکولوژیک را به رفاه ملی پیوند می‌دهد و دخالت دولت را اخلاقی و ضروری جلوه می‌دهد.

جدول ۱. استعاره‌های مفهومی کلیدی در قانون ملی شدن آب مصوب ۱۳۴۷

بسامد وقوع	معنای استعاری	در متن قانون	واژه یا ترکیب استعاری
۵	تشبیه منابع آب به دارایی یا سرمایه‌ای که به مالکیت ملت درمی‌آید	عنوان قانون و مواد ۱ و ۲	ملی شدن
۷	دولت به‌عنوان مالک و متصرف معرفی می‌شود؛ آب به‌مثابه دارایی	مواد ۲، ۳، و تبصره‌ها	در اختیار دولت است
۹	بهره‌برداری استعاره‌ای از استخراج ارزش و منافع از منبع طبیعی	مواد ۱، ۲، ۴، ۵	حفظ و بهره‌برداری
۴	برگرفته از گفتمان حفاظت و امنیت؛ آب به‌مثابه میراث ملی	مواد ۵، ۱۲، ۳۵	صیانت از منابع آب
۶	استعاره‌ای از رشد زیستی و ملی؛ آب عامل حیات و پیشرفت	مواد ۱، ۳۶، ۴۸	توسعه و عمران
۸	استعاره‌ای از نظم اجتماعی و کنترل جریان آب و جامعه	مواد ۶، ۹، ۱۰، ۲۲	تنظیم مقررات
۳	استعاره‌ای از ساختار حقوقی و فضایی برای جریان نظم	مواد ۲، ۳، ۴	بستر رودخانه
۵	استعاره‌ای از کنترل نیروهای طبیعی؛ بازنمایی اقتدار دولت	مواد ۲۴، ۲۶، ۵۲	مهار و استفاده مفید

۷	استعاره حقوقی از «تجاوز» یا «نقض نظم» در نظام آبی	مواد ۶۰-۶۴	تخلف از مقررات
۴	آب در چهارچوب عدالت اجتماعی بازنمایی می‌شود	مواد ۲۹، ۳۱، ۳۲	توزیع عادلانه آب
۳	«حیاتی» استعاره از زندگی؛ آب به‌مثابه مایه حیات ملی	مقدمه و ماده ۱	منابع حیاتی کشور
۴	واژه‌ای برگرفته از زبان مقدس و مالکیتی؛ نشان‌دهنده حدود مشروع تصرف	مواد ۲، ۳۴، ۳۶	حریم
۲	استفاده غیرمجاز از آب به‌مثابه حمله یا تهدید به مالکیت عمومی	مواد ۵۰، ۵۳	تجاوز
۳	نظم قانونی در قالب استعاره جزا و تلافی؛ حفظ قداست منابع آب	مواد ۵۸، ۶۲	مجازات مقرر
۵	مرکب از «حق» و «آب»؛ پیوند مفهومی عدالت و مالکیت	مواد ۲۹، ۳۰، ۳۱	حقابه

جدول پیشین نشان می‌دهد که چگونه استعاره‌ها معنا می‌سازند، قلمروهای مبدأ و مقصد را به هم متصل می‌کنند و چهارچوب شناختی و ایدئولوژیک مشروعیت‌بخشی اقتدار دولت بر منابع آب را شکل می‌دهند.

بحث و نتیجه‌گیری: قانون ملی شدن آب مصوب ۱۳۴۷ از شبکه‌ای ساختاریافته از استعاره‌ها برای مشروعیت‌بخشی اقتدار دولت و بازنمایی ایدئولوژی بهره می‌گیرد. آب به‌طور هم‌زمان به‌عنوان ثروت ملی، منبع فنی، عنصر حیاتی و ابزار عدالت اجتماعی قاب‌بندی می‌شود. کارکردهای اصلی شامل:

۱. مشروعیت اقتصادی و ملی‌گرایانه: استعاره آب-به‌عنوان-ثروت، مالکیت دولت را مشروع و طبیعی جلوه می‌دهد؛
۲. اقتدار بوروکراتیک و فنی: استعاره دولت-به‌عنوان-مدیر، کنترل متمرکز و تکنوکراتیک را تقویت می‌کند؛
۳. عدالت و حکمرانی اخلاقی: استعاره توزیع آب به‌عنوان عدالت، ایده‌آل‌های اخلاقی و اجتماعی را به قواعد اجرایی تبدیل می‌کند؛

نوع مقاله: پژوهشی

۴. حیات و بقای ملی: استعاره‌های زیستی و اکولوژیک، آب را به حیات ملی پیوند می‌دهند و مداخله دولت را یک ضرورت اخلاقی معرفی می‌کنند.

این قانون ایدئولوژی منسجمی را خلق می‌کند که در آن آب، توسعه و عدالت از اقتدار متمرکز دولت جدایی‌ناپذیر است. استعاره‌ها در سطوح شناختی، زبانی و اجتماعی عمل می‌کنند و روابط قدرت را بازتولید و حکمرانی محلی را حاشیه‌ای می‌سازند. تحلیل انتقادی استعاره نشان می‌دهد که استعاره‌ها در متن قانونی ابزارهای مرکزی مشروعیت‌بخشی سیاسی و ایدئولوژیک هستند و قانون نه تنها یک مقرر رسمی بلکه یک ابزار گفتمانی برای شکل‌دهی ادراک، مشروعیت‌بخشی و طبیعی جلوه دادن نقش دولت در مدیریت منابع است.

تعارض منافع: نویسنده اعلام می‌کند که هیچ تعارض منافع وجود ندارد.

واژگان کلیدی: استعاره مفهومی، تحلیل استعاره انتقادی، قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷)، شناسایی استعاره، تفسیر و تبیین استعاره

استناد: نوبخت، محسن (۱۴۰۵). روش‌شناسی تحلیل انتقادی استعاره: مطالعه موردی «استعاره آب» در قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷. مجله روش‌شناسی علوم انسانی ۳۲(۱۲۶): ۱۸۵-۲۳۱.

۱. مقدمه

بحران آب در سطح جهانی به‌عنوان یکی از مسائل اصلی سیاستگذاری، حقوق عمومی و توسعه پایدار مطرح است (Gleick, 2023; Mukhtarov & Gasper, 2022). در ایران، کمبود منابع آبی، مصرف ناپایدار و فشارهای اجتماعی-سیاسی بر منابع آب چالشی چندبعدی است که محدود به جنبه‌های فنی نیست و در فرایند قانونگذاری نیز بازتاب می‌یابد. قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷ نمونه شاخصی است که در متن خود مجموعه‌ای از اصطلاحات و گزاره‌ها را به کار می‌برد و بازنمایی‌های خاصی از آب، مالکیت، مسئولیت و مدیریت را منتقل می‌کند. تحلیل زبان و استعاره در چنین متونی، ابزاری کلیدی برای فهم رابطه میان قانون، قدرت و طبیعت محسوب می‌شود (Fairclough, 2015). قوانین، به‌عنوان متون رسمی، تنها چهارچوب رفتاری تعیین نمی‌کنند، بلکه ارزش‌ها، نظام‌های معنایی و جهان‌بینی خاصی را نیز شکل می‌دهند (O'Donnell, Clark, & Killeen, 2024; Hajer, 2021). از دیدگاه تحلیل گفتمان زیست‌محیطی، زبان قانونی نقش محوری در شکل‌دهی به فهم عمومی از منابع طبیعی دارد، به‌ویژه زمانی که استعاره‌ها برای انتقال مفاهیم پیچیده‌ای مانند مالکیت عمومی، بهره‌برداری و مسئولیت اجتماعی استفاده می‌شوند. بررسی این استعاره‌ها نه تنها شناخت زبان قانون را ارتقا می‌دهد، بلکه امکان آشکارسازی ایدئولوژی‌ها و ارزش‌های پنهان در متون حقوقی را نیز فراهم می‌آورد (Charteris-Black, 2004; Kövecses, 2020).

ضرورت پژوهش از دو منظر مشخص است: نخست، کمبود مطالعات تحلیل استعاره در متون حقوقی و محیط‌زیستی به زبان فارسی؛ و دوم، اهمیت عملی این تحلیل برای بهبود سیاستگذاری و تفسیر قانونی منابع آبی. شناخت اینکه چگونه استعاره‌ها تصورات و رفتارهای اجتماعی مرتبط با منابع آب را شکل می‌دهند، می‌تواند به بازنویسی متون قانونی منجر شود تا هم از منظر زبانی عدالت‌محورتر و هم از منظر اجرایی کارآمدتر باشند (Lakoff & Johnson, 2003; Charteris-Black, 2017). زبان در متن قانون ملی شدن آب نقش دوگانه دارد: از یک سو، حامل سازوکارهای حقوقی است و از سوی دیگر، ابزار مشروعیت‌بخشی و بازتولید قدرت محسوب می‌شود. تحلیل زبان قانون این امکان را می‌دهد که بفهمیم قانون «چگونه حرف می‌زند»، کدام کنشگران دیدگاه غالب را شکل می‌دهند و چگونه ساختارهای قدرت در قالب گزاره‌های قانونی طبیعی جلوه می‌کنند (Fairclough, 2015; van Dijk).

2022). استعاره به‌عنوان یک ابزار زبانی-شناختی، فراتر از تمهیدی بلاغی، سازوکاری برای ساخت معنا در ذهن و زبان است (Lakoff & Johnson, 1980; Kövecses, 2010). استعاره‌ها، با بازنمایی پیچیده مفاهیم و نظام‌های معنا، نقش کلیدی در شکل‌دهی نگرش عمومی نسبت به منابع طبیعی ایفا می‌کنند (Charteris-Black, 2004; Musolff, 2016). این ابزار زبانی، افزون بر انتقال دانش فنی، ابزاری برای مشروعیت‌بخشی قانونی و تثبیت ارزش‌های اجتماعی است. تحلیل استعاره‌ها امکان می‌دهد تا نقش زبان در بازتولید قدرت، فرهنگ و هنجارهای اجتماعی مشخص شود و نشان دهد چگونه قانون چهارچوب رفتاری و نظام ارزشی را بازتولید می‌کند. برای تحلیل استعاره‌ها در متن قانون، از روش تحلیل انتقادی استعاره^۱ براساس چهارچوب چارتریس بلک استفاده شده است (Charteris-Black, 2004; Steen et al., 2010). روش‌شناسی تحلیل انتقادی استعاره را می‌توان در سه مرحله^۲ تحلیلی معرفی کرد: شناسایی استعاره، تفسیر استعاره و تبیین استعاره که هر کدام با پرسش‌های خاص خود همراه‌اند. تحلیل انتقادی استعاره امکان ترکیب تحلیل دقیق زبانی با بررسی ابعاد اجتماعی و گفتمانی استعاره‌ها را فراهم می‌کند؛ به‌گونه‌ای که هم تنش‌های معنایی و نگاهت‌ها میان حوزه‌های مبدأ و مقصد مشخص می‌شوند و هم نقش ایدئولوژیک استعاره‌ها در مشروعیت‌بخشی به قانون آشکار می‌شود. این پژوهش با هدف تحلیل نقش استعاره‌ها در بازنمایی منابع آب در قانون ملی شدن آب ایران طراحی شده است و بر چهار محور اصلی متمرکز است. پرسش‌های پژوهش عبارت‌اند از:

۱. استعاره‌های غالب در قانون آب کدام‌اند و چه ساختار مفهومی‌ای را در متن قانون سامان می‌دهند؟

۲. حوزه‌های مبدأ و مقصد در این استعاره‌ها چیست و هر یک در خدمت چه اهداف مفهومی و

ارتباطی قرار دارند؟

۳. استعاره‌ها چه ایدئولوژی‌ها و روابط قدرتی را بازتاب یا بازتولید می‌کنند؟

۴. این ساختار استعاری در مجموع چگونه در خدمت اهداف گفتمانی قانون و مشروعیت‌بخشی به

دولت عمل می‌کند؟

براساس این پرسش‌ها، فرضیه پژوهش این است که استعاره‌ها در سطح زبانی و ساختاری منابع آب

را به‌صورت چندبعدی بازنمایی می‌کنند، هم به‌عنوان ثروت ملی و حق عمومی، هم به‌عنوان نیاز حیاتی

و کالای اقتصادی، و هم به‌عنوان موضوعی تحت مدیریت نظام‌مند؛ و این بازنمایی‌ها نقش اساسی در تثبیت روابط قدرت، مسئولیت جمعی، چهارچوب‌های قانونی و مدیریتی، و شکل‌دهی به نگرش‌های اقتصادی و محیط‌زیستی مخاطبان دارند.

۲. پیشینه

تحلیل انتقادی استعاره طی چند دهه اخیر در مطالعات زبانی و گفتمانی به‌طور فزاینده‌ای مورد توجه قرار گرفته است و پژوهش‌های داخلی نیز در زمینه بازشناسی استعاره‌ها و نقش آنها در شکل‌دهی معنا و گفتمان انجام شده است. باوجوداین، استفاده از این رویکرد در تحلیل متون قانونی و حقوقی، به‌ویژه قوانین مرتبط با منابع طبیعی و مدیریت آب، هنوز محدود و ناپیوسته بوده است. «قانون آب» نمونه‌ای است که استعاره‌ها در آن می‌توانند نه‌تنها معنای زبانی، بلکه روابط قدرت، مسئولیت اجتماعی و چهارچوب قانونی را باز نمایند.

پوراابراهیم (۱۳۹۹) استعاره‌های مفهومی مرتبط با انتخابات در سرخط روزنامه‌های اصول‌گرا و اصلاح‌طلب را با مدل محورهای اشاری شیلتون (۲۰۰۴) بررسی کرد. یافته‌ها نشان داد هر دو جریان از استعاره‌های «انتخابات سفر است»، «انتخابات نبرد است» و «انتخابات رقابت است» استفاده کرده‌اند؛ اما در نظام اشاری، خودی در محورهای نزدیک (اینجا، اکنون، مثبت) و غیرخودی در محورهای دور (آنجا، آن‌وقت، منفی) بازنمایی می‌شود. اصغری، گلفام و فرازنده‌پور (۱۳۹۹) استعاره‌های مفهومی حوزه «زن» در داستان‌های دهه ۸۰ را تحلیل کردند. با شناسایی ۱۳۶ استعاره از آثار نویسندگان زن و مرد، مشخص شد که ۱۷ حوزه مبدأ (از جمله حیوان، مبارزه و ابزار) در مفهوم‌سازی زن نقش دارند. نتایج نشان داد گرچه نشانه‌هایی از تغییر نگرش نسبت به زن وجود دارد، اما گفتمان مسلط همچنان سنتی است.

پناه‌پور، یوسفیان و سلطانی (۱۳۹۸) با رویکرد روایت‌شناسی شناختی، استعاره‌های فیلم اعتراض مسعود کیمیایی را تحلیل کردند. نتایج نشان داد روایت فیلم بر استعاره «امیرعلی باغبان است» استوار است و روش تحلیل انتقادی استعاره می‌تواند ابزار مؤثری برای آشکارسازی ایدئولوژی و کارکرد رتوریکی در روایت‌های سینمایی باشد. نورمحمدی و دبیرمقدم (۱۳۹۸) با تحلیل پیکره‌ای استعاره‌های

مناظره‌های تلویزیونی انتخابات ۱۳۹۶، نشان دادند که استعاره‌هایی از حوزه‌های «سفر»، «منزعه» و «ساختمان» بیشترین کاربرد را دارند و انتخاب آنها در جهت متقاعدسازی، مشروعیت‌بخشی به خود و سلب مشروعیت از رقیب عمل می‌کند.

گل‌احمر، توانگر و عموزاده (۱۳۹۶) با رویکردی شناختی-انتقادی، استعاره‌سازی «دیگری» در دو سفرنامه قاجاری (مسیر طالبی و حیرت‌نامه) را بررسی کردند. آنان دریافتند که استعاره‌های مفهومی در این متون، تصویری آرمانی و بهشت‌گونه از غرب می‌سازند و به شکل‌گیری استعاره کلان «غرب به‌مثابه بهشت» منجر می‌شوند که بازتابگر نگرش الگوپندارانه نسبت به اروپاست. انصاریان و داوری اردکانی (۱۴۰۱) در تحلیلی از کارتون‌های سیاسی ایران با بهره‌گیری از نظریه‌های استعاره مفهومی، چندوجهی و آمیختگی مفهومی، نشان دادند که استعاره تصویری «برجام بیمار است» با ایجاد تناظر میان دو فضای «عمل جراحی» و «توافق برجام»، تصمیم ایران برای کاهش تعهدات را موجه می‌کند. نوبخت، عظیمی و همایونی (۱۴۰۱) استعاره سیاست‌گذاری و اجرای سیاست را از منظر تحلیل انتقادی استعاره بررسی کردند. نتایج نشان داد که این استعاره، نظام شناختی کنشگران را به‌گونه‌ای شکل می‌دهد که موجب ارزش‌گذاری و اقیاع پنهان آنان می‌شود؛ ازاین‌رو استعاره بدیل «وضع سیاست» به‌عنوان جایگزینی آگاهانه‌تر پیشنهاد شد.

در پژوهش پورا‌براهیم (۱۴۰۰)، رابطه استعاره، اسطوره و ایدئولوژی در سرخط‌های انتخاباتی روزنامه‌های ایران با الگوی چارتریس‌بلک (۲۰۰۵) بررسی شد. نتایج حاکی از آن است که استعاره‌های مفهومی به خلق اسطوره‌های سیاسی درباره خودی و غیرخودی منجر می‌شوند و از طریق برانگیختن احساسات، ایدئولوژی مطلوب رسانه را در مخاطب نهادینه می‌کنند. در پژوهش دیگری، شهرستانی، سلطانی و طباطبایی لطفی (۱۴۰۱) با هدف بررسی نقش جنسیت در روایت‌های جنگ از منظر تحلیل انتقادی استعاره، به تحلیل شش داستان با مضمون جنگ پرداختند. آنان با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و تکیه بر نظریه استعاره مفهومی، استعاره‌های به‌کاررفته در آثار نویسندگان زن و مرد را استخراج و مقایسه کردند. یافته‌های ایشان نشان داد که در آثار نویسندگان زن، بیشترین بسامد مربوط به استعاره هستی‌شناختی و در آثار نویسندگان مرد، بیشترین بسامد مربوط به استعاره ساختاری است. این تفاوت حاکی از آن است که زنان نسبت به مردان تمایل بیشتری به عینیت‌بخشی به مفاهیم انتزاعی دارند.

۳. روش‌شناسی و چهارچوب نظری

۳-۱. روش‌شناسی

این پژوهش توصیفی-تحلیلی و کیفی با رویکرد گفتمانی انجام شد و چهارچوب نظری آن تحلیل انتقادی استعاره است که چارتریس-بلک (۲۰۰۴) معرفی کرد و بر پیوند زبان، معنا و قدرت تأکید دارد؛ در این دیدگاه استعاره نه صرفاً تمهیدی بلاغی بلکه سازوکار شناختی-گفتمانی بازتولید ایدئولوژی‌ها و روابط قدرت به شمار می‌آید (Lakoff & Johnson, 1980; Musolff, 2016). هدف پژوهش کشف و تحلیل استعاره‌های مفهومی در متن «قانون آب و نحوه ملی شدن آن» (مصوب ۱۳۴۷)، شناخت حوزه‌های مبدأ و مقصد آنها و تبیین نقش گفتمانی و ایدئولوژیک استعاره‌ها در بازنمایی مفهوم آب، دولت و مالکیت عمومی بود. نسخه رسمی متن در پایگاه مرکز پژوهش‌های مجلس^۱ قابل دسترس است. گردآوری داده‌ها بر پایه مطالعه اسنادی و تحلیل متن انجام شد و موارد استعاری در جدولی نظام‌مند ثبت شد که مؤلفه‌های آن عبارت بودند از: کلید مفهومی، استعاره مفهومی، عبارت یا واژه استعاری، حوزه مبدأ، حوزه مقصد، نگاشت مفهومی و بسامد وقوع (درصد از کل متن). این داده‌ها با روش مقایسه‌ای درون‌متنی و بین‌متنی مورد بررسی قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها در چهار گام پیاده‌سازی شد: ۱. تحلیل پیش‌استعاری: بررسی زمینه تولید قانون، تولیدکنندگان، مخاطبان و بستر تاریخی سیاسی؛ ۲. شناسایی استعاره‌ها: استخراج و دسته‌بندی واژگان استعاری براساس شاخص‌های زبانی و تنش معنایی؛ ۳. تفسیر استعاره‌ها: تحلیل نگاشتی مبدأمقصد، لحن و کارکرد شناختی استعاره‌ها؛ ۴. تبیین استعاره‌ها: تحلیل انتقادی در چهارچوب قدرت و ایدئولوژی و تحلیل پیامدهای اجتماعی-سیاسی بازنمایی استعاری آب.

۳-۲. تحلیل انتقادی استعاره

تحلیل انتقادی استعاره (Charteris-Black, 2004, 2011) رویکردی میان‌رشته‌ای است که نظریه استعاره مفهومی (Lakoff & Johnson, 1980) را با تحلیل گفتمان انتقادی، زبان‌شناسی شناختی و کاربردشناسی تلفیق می‌کند. هدف اصلی آن آشکارسازی ایدئولوژی‌ها و نیات پنهان در کاربرد زبان

1. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96242>

از طریق تحلیل استعاره‌ها در گفتمان‌های سیاسی، حقوقی و نهادی است. به باور چارتریس-بلک (۲۰۱۱، ص ۴۵)، استعاره ابزاری اقناعی برای تأثیرگذاری بر قضاوت‌ها و نگرش‌هاست و کارکردی بلاغی، شناختی و ایدئولوژیک دارد. وی تأکید می‌کند که فهم استعاره تنها در بسترهای زبانی و اجتماعی ممکن است (Charteris-Black, 2004, p.9) و به همین دلیل، تحلیل استعاره نیازمند ترکیب معیارهای زبان‌شناختی، کاربردشناختی و شناختی است.

لیکاف و جانسون (۱۹۸۰، ۱۹۹۳) در نظریه استعاره‌ی مفهومی نشان دادند که استعاره نه صرفاً تمهیدی زبانی، بلکه سازوکاری شناختی برای فهم جهان است. براساس این دیدگاه، انسان مفاهیم انتزاعی را با تکیه بر تجربه‌های بدن‌مند خود -مانند حرکت، فضا، روشنایی و رشد- در قالب استعاره‌های نظام‌مند درک می‌کند. در این چهارچوب، فهم یک قلمرو انتزاعی (قلمرو مقصد) با استفاده از مفاهیم ملموس‌تر (قلمرو مبدأ) صورت می‌گیرد. برای نمونه، استعاره‌ی «عشق، سفر است» (Lakoff & John, 1980a) روابط انسانی را با ساختار مفهومی سفر نگاشت می‌کند. این نگاشت‌های مفهومی، پایه درک ما از واقعیت‌های اجتماعی و رفتاری‌اند (Kövecses, 2010). چارتریس-بلک (۲۰۰۴، ص ۲۱) استعاره را «بازنمایی زبان‌شناختی‌ای می‌داند که در اثر انتقال واژه یا عبارت از قلمرو موردانتظار به قلمروی نامعمول پدید می‌آید و موجب تنش معنایی می‌شود». این تعریف سه بُعد دارد:

۱. زبان‌شناختی: استعاره با ایجاد تنش معنایی از طریق عینیت‌بخشی، انسان‌انگاری یا ناهمسان‌سازی شکل می‌گیرد.

۲. کاربردشناختی: هدف استعاره تأثیرگذاری و اقناع مخاطب است و اغلب حامل مقاصد پنهان گوینده در بافت‌های خاص است.

۳. شناختی: استعاره بازتاب تغییر در نظام مفهومی است و می‌تواند خود موجب این تغییر شود، زیرا بر ارتباط‌های ذهنی و شباهت‌های پنهان میان حوزه‌ها استوار است.

در رویکرد تحلیل انتقادی استعاره، فرایند تحلیل در سه مرحله انجام می‌شود:

الف) شناسایی استعاره‌ها: در این مرحله، واژه‌ها و عبارات استعاری موجود در متن شناسایی می‌شوند. معیار اصلی برای شناسایی، وجود تنش معنایی است؛ یعنی وقتی یک واژه یا عبارت از حوزه مبدأ خود به قلمروی مقصدی که انتظار وقوع‌اش در آن نیست منتقل شود، تنش معنایی ایجاد می‌کند

(Charteris-Black, 2004). برای مثال، اگر آب در قانون ملی شدن آب تنها به معنای مایع طبیعی نباشد و به عنوان «دارایی ملی» یا «ثروت عمومی» بازنمایی شود، استعاره رخ داده است. در این مرحله، تمامی استعاره‌ها با توجه به معیارهای زبان‌شناختی (عینیت‌بخشی، انسان‌انگاری، ناسان‌سازی)، شناختی و کاربردشناختی ثبت و طبقه‌بندی می‌شوند تا داده‌ای منسجم برای مراحل بعدی فراهم شود.

تفسیر استعاره‌ها: پس از شناسایی استعاره، روابط میان حوزه‌های مبدأ و مقصد تحلیل می‌شوند. این مرحله بر کارکرد استعاره‌ها در ساخت معنای متن و ایجاد مفاهیم گفتمانی تمرکز دارد. تحلیل شامل بررسی نگاشت‌های مفهومی، لحن و اهداف کاربردی استعاره‌هاست. در اینجا پرسش‌های کلیدی مطرح می‌شوند: استعاره چه روابط اجتماعی یا مفهومی را برقرار می‌کند؟ چگونه استعاره‌ها نگرش مخاطب را شکل می‌دهند؟ و چه پیامدهای شناختی و کاربردی در فهم قانون ایجاد می‌شود؟ برای نمونه، اگر آب به عنوان «منبع ملی» تصویر شود، این نگاشت مفهومی نشان‌دهنده اهمیت سیاسی و اجتماعی آن است و برداشت شهروندان و نهادهای اجرایی از آن را هدایت می‌کند.

تبیین استعاره‌ها: در مرحله نهایی، تحلیل‌ها در چهارچوب قدرت، ایدئولوژی و اهداف گفتمانی تبیین می‌شوند. این مرحله به بررسی دلایل و انگیزه‌های استفاده از استعاره‌ها و اثر آنها بر ساختارهای اجتماعی و حقوقی می‌پردازد. به‌دیگرسخن، تبیین استعاره نشان می‌دهد که چگونه استعاره‌ها نه تنها معنا را شکل می‌دهند، بلکه هنجارها، ارزش‌ها و روابط قدرت را بازتولید می‌کنند. این مرحله شامل تحلیل پیامدهای اجتماعی، سیاسی و حقوقی بازنمایی استعاری مفاهیم اصلی قانون است و هدف آن آشکارسازی ایدئولوژی‌های نهفته و ساختارهای پنهان قدرت در متن قانونی می‌باشد (Charteris-Black, 2004; Cameron & Low, 1999; Fairclough, 2015). این سه مرحله با الگوی تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف (۲۰۱۵) و مدل سه‌سطحی کامرون و لو (۱۹۹۹) هم‌خوانی دارد؛ زیرا در هر سه، فرایند تحلیل از سطح زبانی به سطح مفهومی و سپس به سطح اجتماعی-ایدئولوژیک گسترش می‌یابد. در نتیجه، تحلیل انتقادی استعاره ابزاری مؤثر برای کشف ساختارهای شناختی و قدرت در گفتمان‌های حقوقی و سیاسی محسوب می‌شود (Musolff, 2016; Li, 2016).

۴. تحلیل و بحث

۴-۱. شناسایی استعاره‌ها

در این مرحله، هدف شناسایی و استخراج تمام واژگان و ترکیب‌هایی است که در متن قانون به صورت استعاری به کار رفته‌اند و از سطح واژه به سطح مفهوم قابل‌تعمیم‌اند. براساس الگوی چارترس‌بلک (۲۰۰۴)، فرایند شناسایی استعاره شامل چند گام پی‌درپی است که از تعیین واژه‌های استعاری تا کشف کلیدهای مفهومی ادامه دارد.

۴-۱-۱. شناسایی واژگان و ترکیبات استعاری

در این قسمت، واژه‌ها یا ترکیب‌هایی، که در ظاهر معنای عینی یا فنی دارند، اما در بافت متن نقش فراتر از معنای واژگانی خود ایفا می‌کنند، مشخص می‌شوند. این واژه‌ها تصویری خاص از پدیده‌ها در ذهن مخاطب ایجاد می‌کنند. در این مرحله، نوع و بسامد واژگان و جمله‌هایی که در آنها به کار رفته‌اند ثبت می‌شود.

جدول ۱. واژگان و ترکیبات استعاری در متن قانون

بسامد وقوع	معنای استعاری	در متن قانون	واژه یا ترکیب استعاری
۵	تشبیه منابع آب به دارایی یا سرمایه‌ای که به مالکیت ملت درمی‌آید	عنوان قانون و مواد ۱ و ۲	ملی‌شدن
۷	دولت به‌عنوان مالک و متصرف معرفی می‌شود؛ آب به‌مثابه دارایی	مواد ۱، ۲، ۳ و تبصره‌ها	در اختیار دولت است
۹	بهره‌برداری استعاره‌ای از استخراج ارزش و منافع از منبع طبیعی	مواد ۱، ۲، ۴، ۵	حفظ و بهره‌برداری
۴	برگرفته از گفتمان حفاظت و امنیت؛ آب به‌مثابه میراث ملی	مواد ۵، ۱۲، ۳۵	صیانت از منابع آب
۶	استعاره‌ای از رشد زیستی و ملی؛ آب عامل حیات و پیشرفت	مواد ۱، ۳۶، ۴۸	توسعه و عمران
۸	استعاره‌ای از نظم اجتماعی و کنترل جریان آب و جامعه	مواد ۶، ۹، ۱۰، ۲۲	تنظیم مقررات
۳	استعاره‌ای از ساختار حقوقی و فضایی برای جریان نظم	مواد ۲، ۳، ۴	بستر رودخانه

بسامد وقوع	معنای استعاری	در متن قانون	واژه یا ترکیب استعاری
۵	استعاره‌ای از کنترل نیروهای طبیعی؛ بازنمایی اقتدار دولت	مواد ۲۴، ۲۶، ۵۲	مهار و استفاده مفید
۷	استعاره حقوقی از «تجاوز» یا «نقض نظم» در نظام آبی	مواد ۶۰-۶۴	تخلف از مقررات
۴	آب در چهارچوب عدالت اجتماعی بازنمایی می‌شود	مواد ۲۹، ۳۱، ۳۲	توزیع عادلانه آب
۳	«حیاتی» استعاره از زندگی؛ آب به‌مثابه مایه حیات ملی	مقدمه و ماده ۱	منابع حیاتی کشور
۴	واژه‌ای برگرفته از زبان مقدس و مالکیتی؛ نشان‌دهنده حدود مشروع تصرف	مواد ۲، ۳۴، ۳۶	حریم
۲	استفاده غیرمجاز از آب به‌مثابه حمله یا تهدید به مالکیت عمومی	مواد ۵۰، ۵۳	تجاوز
۳	نظم قانونی در قالب استعاره جزا و تلافی؛ حفظ قداست منابع آب	مواد ۵۸، ۶۲	مجازات مقرر
۵	مركب از «حق» و «آب»؛ پیوند مفهومی عدالت و مالکیت	مواد ۲۹، ۳۰، ۳۱	حقابه

واژگان و ترکیبات استعاری ذکر شده در قانون آب از سطح واژگانی فراتر رفته و نقش بازنمایی‌کننده دارند. این واژه‌ها در ظاهر فنی و حقوقی‌اند؛ اما در سطح معنایی نگرشی خاص به «آب» منتقل می‌کنند. برای مثال، «ملی شدن»، «در اختیار دولت بودن»، «حفظ و بهره‌برداری»، «صیانت»، «مهار» و «بهره‌برداری مفید» نه تنها مفاهیم حقوقی و فنی را منتقل می‌کنند، بلکه رابطه‌ای معنایی میان انسان، دولت و طبیعت را بازسازی می‌کنند. بسامد بالای این واژه‌ها نشان می‌دهد نویسندگان قانون در پی ایجاد زبانی یکدست و سامان‌یافته بوده‌اند که بافتی از مالکیت، نظم و کنترل را القا کند. برخی واژه‌ها مانند «تنظیم مقررات» یا «توزیع عادلانه آب» تصاویری استعاری از جریان، نظم، تعادل و عدالت ایجاد می‌کنند. واژه‌هایی مانند «حریم»، «تجاوز» یا «مجازات مقرر» نیز از زبان شرعی و کیفری وام گرفته شده و به زبان فنی مدیریت آب معنای ارزشی و هنجاری می‌دهند. در مجموع، ساخت زبانی قانون بر پایه ترکیباتی است که از حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، اخلاقی و فنی وام گرفته شده و متن قانون را به بستری برای شکل‌گیری استعاره‌های مفهومی پیچیده‌تر در مراحل بعدی تحلیل تبدیل می‌کند.

۴-۱-۲. نوع و بسامد واژگان استعاری

در اینجا، واژگان و ترکیبات استعاری شناسایی شده در گام اول، براساس نوع معنایی و کاربردشان در متن قانون دسته‌بندی می‌شوند و بسامد تقریبی هر دسته مشخص می‌شود. هدف از این مرحله، نشان دادن این است که چگونه زبان قانون، از حوزه‌های مفهومی مختلف برای بازنمایی مفهوم «آب» بهره می‌گیرد.

جدول ۲. نوع و بسامد واژگان استعاری در قانون آب

نوع استعاره زبانی	ویژگی‌ها در متن قانون	نمونه‌ها	درصد از کل استعاره‌ها
استعاره‌های مالکیتی	بازنمایی آب به منزله دارایی یا ثروت	«متعلق به دولت»، «در اختیار عموم ملت»	≈ ۱۸٪
استعاره‌های مدیریتی / حاکمیتی	آب به عنوان منبعی تحت کنترل دولت	«بهره‌برداری»، «مهار»، «صدر پروانه»	≈ ۲۲٪
استعاره‌های حفاظتی	آب همچون منبعی که باید از آن صیانت شود	«حفاظت»، «صیانت»، «جلوگیری از آلودگی»	≈ ۱۵٪
استعاره‌های زیستی	آب مایه حیات و رشد	«منابع حیاتی»، «توسعه کشاورزی»، «عمران»	≈ ۱۲٪
استعاره‌های قانونی / عدالتی	نظم اجتماعی در قالب قانون	«حقابه»، «تخلف»، «مجازات»	≈ ۱۸٪
استعاره‌های فنی / مهندسی	آب به عنوان پدیده‌ای قابل مهار	«شبهه‌های آبیاری»، «اندازه‌گیری»، «تأسیسات»	≈ ۱۵٪

تحلیل نوع و بسامد واژگان استعاری در قانون آب نشان می‌دهد که زبان قانون ساختی منظم و حساب‌شده دارد و از چند حوزه مفهومی اصلی برای بازنمایی مفهوم «آب» بهره می‌گیرد. بیشترین سهم مربوط به استعاره‌های مالکیتی و مدیریتی است. در این نوع استعاره‌ها، آب در قالب دارایی، سرمایه و منبعی تحت تصرف دولت تصویر می‌شود. نمونه‌هایی مانند «ملی شدن»، «در اختیار دولت بودن»، «بهره‌برداری» و «حق تصرف» حدود یک‌پنجم کل موارد استعاری را تشکیل می‌دهند. این واژگان با اصطلاحات فنی و حقوقی مانند «پروانه»، «اجازه»، «مهار» و «نظارت» ترکیب شده‌اند تا زبانی رسمی و اقتدارآمیز ایجاد شود که در آن «آب» همزمان یک منبع طبیعی و یک دارایی اداری محسوب می‌شود.

در مرتبه‌های بعد، استعاره‌های حفاظتی، زیستی و قانونی بسامد بالایی دارند. واژگانی مانند «صیانت»، «جلوگیری»، «منابع حیاتی»، «حقابه» و «تخلف» زبان حقوقی و حفاظتی را با زبان زندگی و اخلاق درمی‌آمیزند.

به این ترتیب، آب نه تنها به‌عنوان منبع اقتصادی، بلکه به‌عنوان منبع حیاتی و اخلاقی نیز بازنمایی می‌شود. استعاره‌های فنی نیز سهم قابل توجهی دارند، با واژگانی مانند «شبکه‌های آبیاری»، «تأسیسات» و «اندازه‌گیری». این امر نشان‌دهنده ساختاری میان‌رشته‌ای است که علم مهندسی، سیاست و قانون را تلفیق می‌کند. در مجموع، الگوی بسامدی واژگان استعاری در قانون آب نشان‌دهنده توزیعی متوازن میان مفاهیم اقتدار، مالکیت، عدالت و توسعه است. این تنوع در لایه‌های معنایی، پایه و زمینه‌ای محکم برای تحلیل‌های عمیق‌تر در مراحل بعدی تفسیر و تبیین استعاره‌ها فراهم می‌کند.

۴-۱-۳. استخراج استعاره‌های مفهومی از جمله‌ها و عبارات قانونی

در این مرحله، تمرکز بر سطح جمله و عبارت است و نمونه‌هایی از متن قانون بررسی می‌شوند تا نشان داده شود چگونه واژگان استعاری در چهارچوب جملات به کار رفته‌اند و چه معناهای مفهومی و نمادینی منتقل می‌کنند.

جدول ۳. نمونه‌های واقعی از واژگان استعاری در متن قانون آب

معنای استعاری و نقش مفهومی	ماده قانونی	جمله/ عبارت حاوی استعاره
آب به‌مثابه دارایی جمعی و «ثروت ملی»، دولت و ملت نقش مالک و بهره‌بردار را دارند.	ماده ۱	آب از ثروت‌های ملی است و متعلق به عموم ملت ایران می‌باشد.
دولت متولی و پاسدار منابع آب؛ بهره‌برداری استعاره‌ای از استخراج ارزش از منابع.	ماده ۱	حفظ و بهره‌برداری از منابع آب در اختیار دولت است.
ساختار حقوقی و کنترل دولت بر منابع طبیعی؛ استعاره مالکیتی و مدیریتی.	ماده ۲	بستر رودخانه‌ها و انهار طبیعی متعلق به دولت است.
ترکیب «صیانت» و «توسعه» نشان‌دهنده نقش دولت در حفاظت و رشد منابع آب؛ استعاره مدیریتی و زیستی.	ماده ۵	وزارت آب و برق مسئول صیانت و توسعه منابع آب کشور است.
«تجاوز» استعاره‌ای از نقض نظم و مالکیت عمومی؛ القای اهمیت حقوقی و اخلاقی آب.	ماده ۵۳	هرگونه تجاوز به حقوق عمومی نسبت به آب ممنوع است.

معنای استعاره و نقش مفهومی	ماده قانونی	جمله/ عبارت حاوی استعاره
آب در چهارچوب عدالت اجتماعی و نظم توزیعی بازنمایی می‌شود؛ استعاره قانونی/عدالتی.	ماده ۳۱	توزیع عادلانه آب در مناطق کشور به موجب آیین‌نامه تنظیم خواهد شد.
نظم قانونی و کنترل منابع آب در قالب استعاره جزا و تلافی؛ بازنمایی اقتدار قانون.	ماده ۶۲	متخلفین از مقررات این قانون به مجازات مقرر محکوم می‌شوند.

در سطح جمله، استعاره‌ها در قانون آب دو کارکرد اصلی دارند:

- انتقال معناهای حقوقی و اجرایی: جملاتی مانند «آب از ثروت‌های ملی است» یا «حفظ و بهره‌برداری از منابع آب در اختیار دولت است» از نظر ساختار، جملات خبری‌اند؛ اما در لایه معنایی نقش نمادین دارند. آب به منزله دارایی جمعی و دولت به مثابه متولی این دارایی بازنمایی می‌شود.
- القای تصویری از رابطه میان دولت، جامعه و طبیعت: ترکیباتی مانند «توزیع عادلانه آب» و «تخلف از مقررات» استعاره‌هایی از نظم اجتماعی، عدالت توزیعی و اقتدار قانونی هستند. این نوع ساخت نحوی باعث می‌شود واژگان استعاره‌ی طبیعی و رسمی به نظر برسند؛ اما در سطح مفهومی حامل معناهای ارزشی و ایدئولوژیک باشند.

افزون‌براین:

- چینش جمله‌ها در قانون به گونه‌ای است که واژگان استعاره‌ی اغلب در جایگاه‌های کلیدی جمله (فاعل، مفعول یا گزاره خبری) قرار می‌گیرند.
 - استفاده مکرر از افعال الزام‌آور مانند «باید»، «موظف است»، «ممنوع است» و «محکوم می‌شود» ساختی استعاره‌ی از اقتدار و نظم ایجاد می‌کند.
- در مجموع، استعاره‌ها در سطح جمله نه تنها ابزار انتقال مقررات و وظایف قانونی هستند، بلکه انسجام‌بخش گفتمان قانونی و نشان‌دهنده جهت‌گیری معنایی کل قانون به سمت نظم، مالکیت و مدیریت منابع محسوب می‌شوند.

۴-۱-۴. قلمرو مبدأ و مقصد در استعاره‌های قانون آب (۱۳۴۷)

در این مرحله، هدف تعیین قلمرو مقصد و مبدأ برای هر واژه یا عبارت استعاره‌ی است تا مشخص شود چگونه قانون‌گذار از یک حوزه مفهومی برای بازنمایی حوزه دیگر استفاده کرده است.

جدول ۴. قلمرو مبدأ و مقصد در استعاره‌های قانون آب

عبارت یا واژه استعاری	قلمرو مقصد	قلمرو مبدأ	توضیح تطبیقی / نوع رابطه استعاری
آب از ثروت‌های ملی است	منابع طبیعی کشور (آب)	اقتصاد / دارایی / ثروت	آب به دارایی ملی تشبیه شده؛ استعاره مالکیتی.
در اختیار دولت است	منابع طبیعی و نظام بهره‌برداری	مالکیت / اداره / تصرف	دولت به عنوان مالک و مدیر تصویر شده است.
ملی شدن آب	منابع طبیعی (آب)	هویت و حاکمیت ملی	فرایند اداری به‌منزله بازگشت دارایی به ملت.
حفظ و بهره‌برداری	استفاده از منابع آب	اقتصاد تولیدی / مدیریت منابع	آب همانند منبع تولید یا سرمایه بهره‌برداری می‌شود.
صیانت از منابع آب	حفاظت از منابع طبیعی	امنیت / اخلاق / دیانت	حفاظت از آب مانند پاسداری از ارزش یا میراث مقدس.
توسعه و عمران	رشد اقتصادی و اجتماعی	زیست‌شناسی / طبیعت / پیشرفت	رشد جامعه همانند رشد و زایش طبیعی بازنمایی شده است.
تنظیم مقررات	سامان‌دهی مصرف آب	نظم اجتماعی / حقوق / موسیقی	تنظیم آب مانند تنظیم نغمه یا نظم جامعه است.
مهار و بهره‌برداری مفید	کنترل جریان آب	مهندسی / فناوری / ابزار	آب به نیرویی مهارشدنی تشبیه شده است.
توزیع عادلانه آب	تخصیص منابع آبی میان مردم	عدالت / حقوق / توزیع اجتماعی	جریان آب مانند اجرای عدالت در جامعه تصویر شده است.
حقابه	حقوق مصرف‌کنندگان آب	قانون / مالکیت / عدالت	حق بر آب همانند حق مالکیت یا حق مدنی بیان شده است.
تخلف از مقررات	رفتار نادرست در مصرف یا تصرف آب	قانون کیفری / نظم اجتماعی	تخلف قانون همانند تجاوز به نظم یا حرمت جمعی است.
تجاوز به حقوق عمومی	استفاده غیرمجاز از منابع	جنگ / تهدید / مرز	تصرف غیرقانونی در آب همچون هجوم به مالکیت جمعی تصویر می‌شود.
مجازات مقرر	برخورد با تخلف در بهره‌برداری	جزا / عدالت کیفری	تشبیه استعاره‌ای از بازگرداندن نظم و عدالت است.

عبارت یا واژه استعاری	قلمرو مقصد	قلمرو مبدأ	توضیح تطبیقی / نوع رابطه استعاری
بستر رودخانه	ساختار طبیعی و قانونی جریان آب	بدن / زمین / ساختار زیستی	بستر به‌عنوان مکان و پایه نظم طبیعی بازنمایی می‌شود.
منابع حیاتی کشور	آب و نظام آبی	حیات / زیست / بدن	آب به عنصر حیاتی بدن یا زندگی ملی تشبیه شده است.
حریم	محدوده قانونی بهره‌برداری	حیطه شخصی / مکان مقدس	محدوده مصرف یا تصرف همچون حریم حرمت‌دار تصویر شده است.
شبکه‌های آبیاری	سازوکار توزیع آب	فناوری / سیستم عصبی / سازمان	آب همانند جریانی در شبکه‌ای زنده و منظم بازنمایی می‌شود.
توسعه کشاورزی و صنعت	رشد اقتصادی مبتنی بر آب	زیست‌شناسی / رشد طبیعی	آب به عامل رشد طبیعی و پایدار کشور تشبیه شده است.
جلوگیری از آلودگی	حفاظت منابع آبی	سلامت / بدن / بهداشت	منابع آبی همچون بدن جامعه نیازمند پاک‌اند.

نکات حاصل از این جدول را می‌توان بدین صورت خلاصه کرد که:

۱. ساختار نظام‌مند استعاره‌های کلان: متن قانون بر پایه چند نظام معنایی کلان ساخته شده است که هرکدام از حوزه‌ای مفهومی (مبدأ) وام گرفته شده و برای بازنمایی جنبه‌ای از آب یا نظام بهره‌برداری به کار رفته است. استعاره‌ها مفاهیم انتزاعی را در قالب تصاویری ملموس و آشنا بازسازی می‌کنند تا هم معنای فنی و هم معنای اجتماعی آب تثبیت شود.

۲. خوشه‌بندی استعاره‌ها: الف) مالکیت و اقتصاد: «آب، دارایی یا ثروت ملی است» و «دولت، مالک و مدیر منابع آبی است»؛ آب به‌مثابه مال عمومی و دولت به‌مثابه مالک و مدیر تصویر می‌شوند. ب) فنی و مهندسی: «آب، عنصری قابل مهار و تنظیم است» و «قانون آب، نظامی بوروکراتیک و اداری است»؛ آب و قانون به پدیده‌ای مهندسی شده و قابل برنامه‌ریزی تشبیه می‌شوند. (ج) زیستی و اخلاقی: «آب، منبعی حیاتی» و «آب، موجودی ارزشمند و نیازمند حفاظت است»؛ آب همانند خون یا موجود زنده‌ای است که نیازمند پاسداری است. (د) عدالت و حقوق: «توزیع آب، اجرای عدالت است» و «تخلف از قانون آب، تجاوز به نظم ملی است»؛ آب عرصه‌ای برای تحقق عدالت اجتماعی و نظم قانونی است.

۳. ابراستعاره‌های کلان: تحلیل شبکه‌ای استعاره‌ها نشان می‌دهد که سه ابراستعاره کلان قانون شکل گرفته است: (الف) آب، بنیان حیات و عدالت ملی است: ترکیبی از استعاره‌های زیستی، اخلاقی و حقوقی. (ب) دولت، مدیر و نگهدارنده دارایی آبی ملت است: براساس استعاره‌های مالکیتی و حاکمیتی. (ج) مدیریت آب، فرایندی فنی، قانونی و اخلاقی است: تلفیق استعاره‌های فنی، بوروکراتیک و ارزشی. از طریق شبکه‌ای از استعاره‌های مفهومی منسجم، قانون آب سه محور اصلی را با هم پیوند می‌دهد: حاکمیت، فناوری و حیات اجتماعی. در این چهارچوب، آب نه فقط ماده طبیعی، بلکه مفهوم مرکزی نظم، پیشرفت و عدالت در جامعه معرفی می‌شود. زبان استعاری قانون با تلفیق این محورها، معنای فنی، حقوقی، اخلاقی و اجتماعی آب را هم‌زمان تثبیت می‌کند و پایه‌ای محکم برای تفسیر انتقادی قانون فراهم می‌آورد.

۴-۱-۵. کلیدهای مفهومی در قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷)

جدول ۵. کلیدهای مفهومی و شبکه‌های معنایی

کلید مفهومی	قلمروهای مبدأ تشکیل‌دهنده	استعاره‌های مفهومی مرتبط	درون‌مایه یا پیامد معنایی در قانون	استعاره کلان‌تر حاصل از کلید مفهومی
مالکیت و ثروت ملی	اقتصاد، دارایی، حاکمیت	«آب، دارایی یا ثروت ملی است» / «دولت، مالک و مدیر منابع آبی است»	آب به‌عنوان بخشی از دارایی ملت در حیطه مالکیت عمومی دولت تعریف می‌شود. ارزش اقتصادی و حاکمیت ملی در آن ادغام شده است.	آب، سرمایه ملی و دارایی مشترک ملت است.
نظم و اقتدار دولت	اقتدار، اداره، قانون	«دولت، مدیر منابع آبی است» / «قانون آب، نظامی بوروکراتیک است» / «تخلف از قانون، تجاوز به نظم ملی است»	قانون آب بازتابی از نظم اداری و حاکمیت دولت بر طبیعت است. دولت مانند مدیر نظم ملی عمل می‌کند.	دولت، سامان‌دهنده و نگهدارنده نظم آبی کشور است.

کلید مفهومی	قلمروهای مبدأ تشکیل‌دهنده	استعاره‌های مفهومی مرتبط	درون‌مایه یا پیامد معنایی در قانون	استعاره کلان‌تر حاصل از کلید مفهومی
فناوری و مهندسی منابع آب	فناوری، صنعت، برنامه‌ریزی	«آب، قابل مهار و تنظیم است» / «احداث تأسیسات آبی» / «اندازه‌گیری و کنترل مصرف»	آب در مقام نیرویی مهندسی‌پذیر بازنمایی می‌شود؛ قانون از واژگان فنی برای مشروعیت بخشیدن به نظام مدیریتی استفاده می‌کند.	آب، نیرویی فنی و مهارپذیر در خدمت توسعه است.
عدالت و حقوق اجتماعی	عدالت، توزیع، قانون	«توزیع آب، اجرای عدالت است» / «حقاب» / «استفاده مشروع»	آب به‌مثابه عرصه‌ای برای تحقق عدالت اجتماعی و قانونی تصویر می‌شود؛ بهره‌برداری از آب تابع قواعد عدالت‌محور است.	آب، ابزار عدالت و نظم اجتماعی است
صیانت و امنیت منابع طبیعی	اخلاق، دین، امنیت	«آب، موجودی ارزشمند و نیازمند حفاظت است» / «صیانت از منابع آب» / «حریم»	قانون آب لحن مراقبتی و اخلاقی دارد؛ آب همچون میراثی مقدس و آسیب‌پذیر بازنمایی می‌شود که باید از آن محافظت کرد.	آب، میراث مقدس و نیازمند پاسداری است.
حیات و پویایی ملی	زیست، طبیعت، بدن	«آب، منبع حیاتی کشور است» / «آب، شریان زندگی است» / «توسعه کشاورزی و صنعت»	آب به‌عنوان عنصر حیاتی حیات ملی تصویر می‌شود؛ استمرار حیات اجتماعی و اقتصادی به تداوم آن وابسته است.	آب، خون حیات و پایداری ملی است
توسعه و عمران	رشد، پیشرفت، تولید	«آب، ابزار توسعه و آبادانی کشور است» / «بهره‌برداری مفید» / «توسعه کشاورزی و صنعت»	آب در پیوند با رشد و آبادانی ملی قرار دارد؛ استعاره‌ها نشان می‌دهند که توسعه از مسیر مدیریت آب می‌گذرد.	آب، زیربنای پیشرفت و آبادانی کشور است

مطابق داده‌های جدول، در قانون آب شش تا هفت کلید مفهومی اصلی قابل استخراج است که هر یک ساختار معنایی مجموعه‌ای از استعاره‌های مفهومی را سامان می‌دهند. این کلیدها نه تنها نمایانگر زبان قانون‌گذاری در دهه ۱۳۴۰ هستند، بلکه شبکه‌ای از معنا می‌سازند که قانون از آن برای مشروعیت‌بخشی

به مفاهیم مالکیت، کنترل، حفاظت و توسعه استفاده کرده است. نخستین کلید، «مالکیت و ثروت ملی» است که بر مبدأ اقتصادی و سیاسی تکیه دارد و آب را به دارایی مشترک ملت بدل می‌کند. در این نظام مفهومی، ارزش آب در چهارچوب مالکیت عمومی تعریف می‌شود و دولت در نقش نگهبان آن ظاهر می‌شود. کلید دوم، «نظم و اقتدار دولت»، با تکیه بر واژگان حقوقی و اداری، قانون آب را به‌مثابه سازوکار نظم‌دهنده روابط انسان و طبیعت ترسیم می‌کند. دولت در اینجا تصویر سازمان‌دهنده مرکزی است که از طریق قانون و بوروکراسی، مدیریت آب را تضمین می‌کند. سومین کلید، «فناوری و مهندسی منابع آب»، نظام معنایی قانون را از سطح حقوقی به سطح فنی گسترش می‌دهد. واژگانی چون «احداث»، «مهار»، «اندازه‌گیری» و «تأسیسات» استعاره‌ای از دیدگاه فنی نسبت به آب هستند و نشان می‌دهند که مدیریت منابع آبی در چهارچوب عقلانیت فناورانه و برنامه‌ریزی فنی سامان یافته است. در کنار این‌ها، کلید «عدالت و حقوق اجتماعی» به زبان قانون وجهی اخلاقی و اجتماعی می‌بخشد. آب در این الگو، وسیله‌ای برای تحقق برابری و عدالت توزیعی میان اقشار جامعه است. عبارات «توزیع عادلانه» و «حقابه» نشان می‌دهند که عدالت نه تنها در سطح اجتماعی، بلکه در ساختار مصرف و بهره‌برداری از منابع طبیعی نیز مورد توجه است. کلید بعدی، «صیانت و امنیت منابع طبیعی»، قانون را در مقام ناظر اخلاقی معرفی می‌کند. واژگانی مانند «صیانت»، «حریم» و «جلوگیری از آلودگی» بازتابی از نگاه حفاظتی و اخلاقی به طبیعت‌اند؛ گویی آب همچون موجودی زنده و مقدس باید در برابر خطرات حفظ شود.

دو کلید دیگر، یعنی «حیات و پویایی ملی» و «توسعه و عمران»، استعاره‌های زیستی و رشدمحور قانون را شکل می‌دهند. در این دو الگو، آب نه‌فقط منبع اقتصادی یا طبیعی، بلکه «عنصر حیاتی حیات اجتماعی» و «بنیاد توسعه ملی» معرفی می‌شود. قانون، با تکرار مفاهیمی چون «منابع حیاتی»، «بهبود کشاورزی» و «توسعه صنعتی»، میان آب و مفهوم پیشرفت ملی پیوندی بنیادین برقرار می‌کند. در جمع‌بندی، این کلیدهای مفهومی به سه فرااستعاره در سطح کلان‌تر منتهی می‌شوند که ساختار معنایی کل قانون را توضیح می‌دهند:

۱. آب، بنیان حیات و عدالت ملی است، که برآمده از کلیدهای «حیات»، «عدالت» و «صیانت».

۲. دولت، نگهبان و مدیر دارایی آبی ملت است، که ترکیبی است از کلیدهای «مالکیت»، «نظم»

و «اقتدار».

۳. مدیریت آب، فرایندی فنی، قانونی و توسعه‌محور است. که حاصل پیوند کلیدهای «فناوری» و «توسعه» است.

۴-۲. تفسیر استعاره

در مرحله پیشین، تحلیل بر سطح درون‌متنی و زبانی قانون تمرکز داشت و واژگان و عبارات استعاری و شبکه معنایی درون متن شناسایی شدند. اکنون در مرحله تفسیر، توجه به سطحی عمیق‌تر و برون‌متنی معطوف می‌شود؛ جایی که استعاره‌ها نه صرفاً ابزارهای بیانی، بلکه سازوکارهای شناختی، گفتمانی و ایدئولوژیک هستند که تولیدکننده متن از آنها برای جهت‌دهی به ادراک و شکل‌دهی معنا بهره می‌گیرد. این مرحله بر تحلیل موضع ایدئولوژیک قانون‌گذار، بافت اجتماعی و تاریخی متن و اهداف ارتباطی قانون تمرکز دارد و نشان می‌دهد چگونه استعاره‌ها در تثبیت نگرش و ارزش‌های کلان گفتمان قانونی نقش دارند. تفسیر استعاره‌ها در این سطح با چهار پرسش بنیادین دنبال می‌شود: لحن استعاره‌ها چیست و چگونه نگرش کلی قانون را شکل می‌دهد؟ هدف استعاره‌ها از نظر مشروعیت‌بخشی و تبیین سیاست‌ها چه بوده است؟ ویژگی‌ها چگونه از حوزه مبدأ به حوزه مقصد نگاشت می‌شوند و تصویر خاصی از واقعیت پدید می‌آورند؟ و سرانجام، موضوعات مرکزی که از طریق شبکه‌ای از استعاره‌های هم‌خانواده بازنمایی می‌شوند، کدام‌اند؟ پاسخ به این پرسش‌ها امکان می‌دهد تا استعاره‌ها به عنوان ابزارهایی برای انتقال قدرت، ایدئولوژی و معنا در متن قانون تحلیل شوند و پیوند میان سطح زبانی و گفتمانی قانون آشکار شود.

۴-۲-۱. تفسیر لحن و اهداف استعاره‌های آب در قانون آب و نحوه ملی شدن آن

جدول ۶. لحن، هدف و مخاطب استعاره‌های مفهومی در قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷)

مخاطب هدف	هدف استعاره	لحن غالب	عبارات یا واژگان استعاری	استعاره مفهومی
مردم و نخبگان ملی‌گرا	مشروعیت‌بخشی به انتقال مالکیت منابع از بخش خصوصی به دولت؛ تأکید بر منافع عمومی	رسمی، اقتدارگرایانه، ملی‌گرا	«آب از ثروت‌های ملی است»، «ملی شدن آب»، «متعلق به عموم ملت ایران است»	آب، دارایی و ثروت ملی است
مجربان، وزارتخانه‌ها، نهادهای اجرایی	تثبیت نقش دولت به‌عنوان مرجع تصمیم‌گیر و ناظر بر بهره‌برداری	آمرانه، مدیریتی، سازمانی	«وزارت آب و برق مسئول حفظ و بهره‌برداری است»، «حق تصرف با دولت است»	دولت، مدیر و متولی منابع آبی است
مهندسان، کارشناسان، بدنه فنی دولت	ایجاد گفتمان عقلانی- فناورانه در مدیریت طبیعت؛ مشروعیت‌بخشی به برنامه‌ریزی علمی	فنی، عقلانی، بی‌طرف	«تنظیم مقررات»، «احداث تأسیسات آبی»، «اندازه‌گیری مصرف»	آب، نیرویی قابل مهار و تنظیم است
مردم، دستگاه‌های اجرایی، قانون‌گذاران	القای مسئولیت اخلاقی و قانونی در حفاظت از منابع طبیعی	اخلاقی، هشداردهنده، مراقبتی	«صیانت از منابع آب»، «جلوگیری از آلودگی»، «تخریب ممنوع است»	آب، منبعی که باید از آن صیانت شود
بهره‌برداران محلی، کشاورزان، مردم	نمایش دولت به‌عنوان نهاد عادل در تخصیص منابع مشترک	آرمان‌گرایانه، عدالت‌محور	«توزیع عادلانه آب»، «استفاده مشروع»، «حقابه»	توزیع آب، اجرای عدالت است
عموم ملت، رسانه‌ها، نخبگان فرهنگی	تقویت حس همبستگی ملی و پیوند میان منابع طبیعی و بقا	مثبت، حیات‌بخش، ملی‌گرا	«منابع حیاتی کشور»، «توسعه کشاورزی و صنعت»، «تأمین آب شرب»	آب، مایه حیات و پویایی ملی است
بدنه اداری و مدیران محلی	تأکید بر نظم اداری، کارآمدی و تمرکزگرایی در مدیریت منابع	رسمی، فنی، منظم	«تشکیل هیئت‌های منطقه‌ای»، «صدور مجوز»، «ابلاغ آیین‌نامه»	مدیریت آب، بوروکراسی منظم و ملی است

تحلیل جدول ۶ نشان می‌دهد که لحن استعاره‌ها در قانون آب ۱۳۴۷ ترکیبی از اقتدار رسمی، عقلانیت فنی، و مسئولیت اخلاقی است و این ترکیب دقیقاً با اهداف کلان قانون همسو است.

استعاره‌هایی مانند «آب، دارایی ملی است» یا «دولت، متولی منابع آبی است» لحنی اقتدارگرایانه و ملی‌گرایانه به متن می‌بخشند و دولت را نه تنها به عنوان ناظر، بلکه به عنوان صاحب و مدیر منابع طبیعی نشان می‌دهند. واژگان رسمی و فنی همچون «وزارت»، «مصوبه»، «پروانه»، و «توزیع عادلانه» این لحن را تقویت می‌کنند و تصویری از نظم، کنترل و مشروعیت دولتی بر طبیعت ارائه می‌دهند. از سوی دیگر، استعاره‌های مرتبط با صیانت و عدالت، مانند «صیانت از منابع آب» و «توزیع عادلانه آب»، لحنی اخلاقی و آرمان‌گرایانه دارند و به متن قانونی و جبهی انسانی و مسئولیت‌پذیر می‌بخشند. این استعاره‌ها مخاطبان را به رعایت عدالت، حفاظت از منابع و مشارکت اخلاقی در مدیریت آب فرا می‌خوانند و نقش دولت را به‌عنوان تضمین‌کننده حقوق و مصالح عمومی تثبیت می‌کنند. هم‌زمان، استعاره‌های فنی مانند «تنظیم مقررات» و «احداث تأسیسات آبی» لحنی عقلانی و بی‌طرف دارند و به‌ویژه مخاطبان حرفه‌ای و بدنه فنی دولت را هدف قرار می‌دهند، با این پیام که مدیریت منابع آبی باید دقیق، علمی و برنامه‌ریزی شده باشد. تحلیل مخاطب‌سازی نشان می‌دهد که قانون، استعاره‌ها را به‌گونه‌ای طراحی کرده است که هم‌زمان سه گروه هدف را مخاطب قرار دهد: عموم مردم و نخبگان ملی‌گرا، که حس تعلق و افتخار ملی به منابع آب را تقویت می‌کند؛ مدیران و کارشناسان فنی، که ضرورت کنترل، اندازه‌گیری و سامان‌دهی منابع را نشان می‌دهد؛ و قانون‌گذاران و نهادهای نظارتی، که وظایف اخلاقی و قانونی در حفاظت و توزیع منابع را یادآوری می‌کند. در مجموع، لحن استعاره‌ها در قانون ملی شدن آب به‌گونه‌ای است که قدرت و اقتدار دولت را مشروع، عقلانی و اخلاقی جلوه می‌دهد، و درعین حال، مسئولیت اجتماعی و عدالت توزیعی را نیز تثبیت می‌کند. این ترکیب، متن قانون را به ابزاری مؤثر برای هم‌سویی میان دولت، ملت و نظام مدیریتی تازه تبدیل می‌کند و نشان می‌دهد که استعاره‌ها فراتر از نقش زبانی، سازوکاری برای شکل‌دهی به معنا، مشروعیت و نظم اجتماعی در چهارچوب قانون هستند.

۲-۴-۲. نگاهت‌های استعاری در قانون آب و نحوه ملی شدن آن

جدول ۷. نگاهت‌های استعاری در قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷)

نتیجه نگاهت در متن قانون (نحوه فهم و بازنمایی آب)	عناصر/ویژگی‌های نگاهت‌شده به حوزه مقصد	عناصر/ویژگی‌های حوزه مبدأ	استعاره مفهومی
آب از پدیده‌ای طبیعی به منبع اقتصادی و ملی تبدیل می‌شود؛ مالکیت خصوصی نفی و مالکیت ملی تثبیت می‌گردد.	آب به‌مثابه منبع اقتصادی و قابل مالکیت که باید در اختیار ملت (از طریق دولت) باشد	دارایی ارزشمند، نیازمند مالک مشخص، قابلیت تقسیم و بهره‌برداری، ضرورت حفاظت قانونی	آب دارایی و ثروت ملی است.
رابطه‌ای سلسله‌مراتبی میان دولت (مدیر) و بهره‌برداران (کارکنان یا تابعان) شکل می‌گیرد.	دولت همانند مدیر کل، ناظر بر بهره‌برداری از منابع و مسئول تخصیص مجوزهاست	مدیر/سرپرست: مسئولیت، اختیار، کنترل، تصمیم‌گیری و نظارت	دولت مدیر و متولی منابع آبی است.
آب از امر طبیعی به امر فنی و مهندسی تبدیل می‌شود؛ مشروعیت برای کنترل فناوریانه طبیعت.	آب به‌مثابه نیروی فنی و قابل تنظیم از طریق تأسیسات، شبکه‌ها و قوانین دیده می‌شود	نیروی طبیعی، انرژی یا جریان که می‌توان با ابزار فنی آن را کنترل کرد	آب نیرویی قابل مهار و تنظیم است.
ایجاد گفتمان حفاظت‌محور و توجیه مجازات برای تخریب یا آلودگی.	آب و تأسیسات آن به‌مثابه دارایی آسیب‌پذیر معرفی می‌شود که به مراقبت و نظارت دائمی نیاز دارد	موجود یا دارایی در معرض تهدید، نیازمند محافظا، آسیب‌پذیر	آب منبعی است که باید از آن صیانت شود.
بهره‌برداران در نقش ذی‌حق و دولت در نقش داور عادل ظاهر می‌شوند.	توزیع آب به مثابه تحقق عدالت اجتماعی و حقوقی	عدالت اجتماعی: تقسیم منصفانه منابع، تعیین حق، برخورد با متخلف	توزیع آب اجرای عدالت است.
نظام اداری متمرکز بر منابع آب مشروعیت می‌یابد و بوروکراسی به‌مثابه ابزار کنترل تثبیت می‌شود.	مدیریت آب در قالب شبکه‌ای از نهادهای رسمی و آیین‌نامه‌های اجرایی تعریف می‌شود	سازمان اداری با ساختار، سلسله‌مراتب، مقررات و آیین‌نامه	مدیریت آب نظام بوروکراتیک است.
آب از سطح منبع طبیعی به سطح ضرورت حیاتی ارتقا می‌یابد و به مبنای توسعه بدل می‌شود.	آب به‌منزله عامل تداوم زندگی اجتماعی و اقتصادی و کشاورزی تلقی می‌شود	زندگی، خون در رگ‌ها، عنصر حیاتی برای بقا	آب مایه حیات و پویایی ملی است.

در قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷)، نگاشت‌های استعاری نشان می‌دهند که آب از یک پدیده طبیعی و بی‌مالک، به دارایی ملی، منبع حیاتی و موضوع نظم قانونی تبدیل شده است. این نگاشت‌ها چند روند کلیدی را آشکار می‌کنند: نخست، انتقال از طبیعت به نظم حقوقی، به‌گونه‌ای که ویژگی‌های اقتصادی و مالکیتی به آب نسبت داده شده و مالکیت ملی تثبیت می‌شود؛ دوم، تکنوکراتیک‌سازی طبیعت، که آب از جنبه زیستی به نیرویی قابل مهار و کنترل مهندسی ارتقا یافته و مشروعیت علمی برای مدیریت آن فراهم شده است؛ سوم، اخلاقی‌سازی و قانون‌گذاری با محوریت صیانت، که آب و تأسیسات آن به‌مثابه دارایی آسیب‌پذیر معرفی می‌شوند و مسئولیت قانونی و اخلاقی در برابر آن برجسته می‌شود؛ چهارم، نهادینه‌سازی عدالت از طریق استعارة توزیع آب، به‌گونه‌ای که تخصیص منابع به‌مثابه تحقق عدالت اجتماعی و حقوقی بازنمایی شده است؛ پنجم، نظام‌مند شدن مدیریت آب، به‌واسطه استعاره‌های بوروکراتیک، که سامانه‌ای منظم، سلسله‌مراتبی و عقلانی از سازمان‌ها و مقررات را نشان می‌دهد؛ و ششم، ملی‌سازی حیات، که ویژگی‌های زیستی و ضرورت بقا به حوزه سیاسی و توسعه ملی نگاشت شده و بقای ملت را با مدیریت آب پیوند می‌دهد. مجموع این نگاشت‌ها، تصویر یک قانون آب جامع، چندوجهی و هم‌زمان حقوقی، فنی، اخلاقی و اجتماعی را شکل می‌دهد که مشروعیت ملی، کنترل دولت و حفاظت از منابع طبیعی را در قالب زبانی استعاری تقویت می‌کند.

۴-۲-۳. موضوعات اصلی در قانون آب و نحوه ملی شدن آن

جدول ۸. موضوعات اصلی در استعاره‌های مفهومی قانون آب ۱۳۴۷

موضوع اصلی در گفتمان قانون	استعاره‌های مفهومی مرتبط	چگونگی بازنمایی موضوع از طریق استعاره‌ها	هدف و تأثیر گفتمانی
مالکیت ملی و تمامیت منابع	آب دارایی/ثروت ملی است دولت متولی منابع طبیعی است	آب همچون «دارایی ملی» معرفی می‌شود که باید تحت «اختیار دولت» قرار گیرد. این استعاره حس مالکیت جمعی و کنترل متمرکز را تقویت می‌کند.	تثبیت مشروعیت دولت در تملک منابع طبیعی؛ نفی مالکیت خصوصی؛ تقویت وحدت ملی.

موضوع اصلی در گفتمان قانون	استعاره‌های مفهومی مرتبط	چگونگی بازنمایی موضوع از طریق استعاره‌ها	هدف و تأثیر گفتمانی
کنترل و نظم دولتی	دولت مدیر منابع آب است مدیریت آب نظام بوروکراتیک است	دولت به صورت «مدیر»، «ناظر» یا «نظام اداری» بازنمایی می‌شود. استعاره‌های اداری و مدیریتی تصویر یک دستگاه منظم و پاسخ‌گو را می‌سازند.	مشروعیت‌بخشی به مداخله دولت؛ نمایش نظم، کارآمدی و اقتدار اداری.
توسعه و پیشرفت ملی	آب ابزار عمران و آبادانی است آب نیرویی قابل مهار است	آب از حالت طبیعی به «انرژی توسعه» بدل می‌شود؛ استعاره‌های فنی و مهندسی ابزاری برای رشد اقتصادی ترسیم می‌کنند.	پیوند دادن کنترل طبیعت با ایدئولوژی توسعه‌گرایی دهه ۴۰؛ نمایش نوسازی به مثابه پیشرفت ملی.
عدالت و توزیع منصفانه	توزیع آب اجرای عدالت است حقابه نشانه توازن حقوقی است	استعاره‌های عدالت‌محور، تخصیص آب را معادل اجرای عدالت اجتماعی می‌سازند؛ آب در قالب «حق» بازنمایی می‌شود.	مشروعیت‌بخشی اخلاقی به قانون؛ نمایش دولت به مثابه داور بی‌طرف و حافظ عدالت.
حفاظت و امنیت منابع	آب منبعی آسیب‌پذیر است صیانت از منابع تکلیف ملی است	آب همچون موجودی زنده یا دارایی در معرض خطر تصویر می‌شود که نیاز به محافظت دارد؛ قانون در مقام «نگهبان» ظاهر می‌گردد.	برانگیختن حس مسئولیت جمعی؛ توجیه جرم‌انگاری تخریب منابع و تشدید نظارت.
حیات و پایداری اجتماعی	آب مایه حیات ملی است منابع آبی شریان زندگی کشورند	استعاره‌های زیستی (آب = خون، جریان، حیات) بقای جامعه و ملت را وابسته به جریان آب می‌دانند.	پیوند دادن آب با بقا و دوام ملی؛ مشروعیت‌بخشی به سیاست‌های تمرکزگرا در حوزه آب.

تحلیل موضوعات استعاری نشان می‌دهد که قانون‌گذار در سال ۱۳۴۷ از استعاره نه فقط برای توضیح مفاهیم فنی، بلکه به منظور ساختن تصویری ایدئولوژیک از دولت، ملت و طبیعت بهره گرفته است. چند روند مهم از دل این شبکه موضوعی استخراج می‌شود:

۱. مرکزیت گفتمان دولت‌محور: تقریباً تمامی استعاره‌ها دولت را در مقام «فاعل»، «مدیر» یا «نگهبان» قرار می‌دهند. موضوعات مالکیت، نظم، عدالت و حفاظت، همگی به شکلی طراحی شده‌اند که دولت را به عنوان مرجع مشروع و نهایی تصمیم‌گیری تثبیت کنند.

۲. اخلاقی‌سازی قانون و تکنوکراتیک‌سازی طبیعت: استعاره‌ها از دو حوزه معنایی ظاهراً متضاد (اخلاق/فناوری) بهره می‌برند. از یک سو، آب به مثابه «ارزش ملی و اخلاقی» دیده می‌شود، و از سوی دیگر، «ابزار فنی قابل تنظیم». این دوگانگی به قانون اجازه می‌دهد تا هم اقتدار اخلاقی و هم اقتدار علمی را برای خود ادعا کند.

۳. تلفیق حیات ملی و کنترل اداری: در استعاره‌های «آب = مایه حیات»، قانون‌گذار پیوندی عاطفی میان ملت و منابع طبیعی برقرار می‌کند؛ اما بلافاصله با استعاره‌های «دولت = مدیر»، آن حیات را در چهارچوب کنترل دولتی محدود می‌سازد. بدین ترتیب، حیات ملی تنها از مسیر «نظم اداری» ممکن می‌شود.

۴. تبدیل عدالت به ابزار تنظیم مصرغ: عدالت که در ظاهر ارزشی اخلاقی است، از طریق استعاره «توزیع آب = عدالت» به ابزاری اجرایی برای تنظیم مصرف بدل می‌شود. این نگاهت اخلاق را در خدمت نظم قرار می‌دهد.

۳-۴. تبیین استعاره‌ها در قانون آب و نحوه ملی‌شدن آن (بررسی ایدئولوژی‌ها و روابط قدرت)

جدول ۹. ایدئولوژی‌ها و روابط قدرت در پس استعاره‌های مفهومی قانون آب ۱۳۴۷

استعاره مفهومی	ایدئولوژی نهفته / ارزش فرهنگی بازتولیدشده	روابط قدرت و منافع بازنمایی شده	پیامد گفتمانی و اجتماعی
آب دارایی و ثروت ملی است.	ملی‌گرایی اقتصادی و مالکیت جمعی	تمرکز مالکیت منابع در دست دولت به‌عنوان نماینده ملت	مشروع‌سازی سلب مالکیت خصوصی و حذف جوامع محلی از مالکیت آب؛ تقویت دولت‌محوری.
دولت مدیر و متولی منابع آبی است.	دولت‌گرایی و پدرسالاری اداری	دولت به‌مثابه «پدر دانا و مقتدر» و مردم در نقش تابعان نیازمند هدایت	تقویت گفتمان اقتدارگرایی بوروکراتیک؛ کاهش نقش مشارکت مردمی در تصمیم‌گیری‌های زیست‌محیطی.
آب نیرویی قابل مهار و تنظیم است.	تکنوکراسی و عقلانیت ابزاری	دانش فنی و مدیریت دولتی مشروعیت‌بخش تصرف طبیعت می‌شود	تثبیت گفتمان نوسازی پهلوی؛ حذف دیدگاه‌های بومی و سنتی در مدیریت منابع.

استعاره مفهومی	ایدئولوژی نهفته / ارزش فرهنگی بازتولیدشده	روابط قدرت و منافع بازنمایی شده	پیامد گفتمانی و اجتماعی
آب منبعی آسیب‌پذیر است.	اخلاق محافظه‌کارانه و گفتمان امنیت زیست‌محیطی	دولت در نقش نگهبان و ناظر بر رفتار مردم ظاهر می‌شود	توجیه نظارت دائمی و محدودیت در تصرف منابع؛ مشروع‌سازی کنترل‌های قانونی.
توزیع آب اجرای عدالت است.	عدالت اداری و نظم قانونی	دولت در مقام داور و قاضی بین بهره‌برداران قرار می‌گیرد	تقلیل عدالت اجتماعی به اجرای آیین‌نامه‌ها؛ حذف عدالت محلی و عرفی.
مدیریت آب نظام بوروکراتیک است.	عقلانیت دیوانی و تمرکز اداری	ساختار قدرت از سطح محلی به مرکز منتقل می‌شود	تضعیف نهادهای محلی آبداری (مثل میرآب‌ها) و جایگزینی آن با نظام اداری.
آب مایه حیات ملی است.	ملی‌گرایی حیاتی	ملت و طبیعت در پیوند با دولت بازنمایی می‌شوند	تثبیت تصور «ملت = بدن» و «دولت = مغز»؛ مشروع‌سازی کنترل دولت بر بقای ملی.

در قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷)، استعاره‌های مفهومی نه تنها ابزار بیان فنی، بلکه سازوکاری برای بازنمایی ایدئولوژی‌ها و روابط قدرت هستند. موضوع محوری این شبکه استعاره‌ای، «آب = دارایی و ثروت ملی» است که دولت را به‌عنوان «مالک قانونی و نماینده ملت» معرفی می‌کند. این نگاه مالکیت خصوصی را نفی و تمرکز قدرت و منابع را در دست دولت مشروعیت می‌بخشد و هم‌زمان ایدئولوژی ملی‌گرایی اقتصادی و تمرکزگرایی مالکیت را بازتولید می‌کند.

استعاره‌های «دولت = مدیر»، «دولت = نگهبان» و «دولت = داور» تصویر پدرسالارانه و اقتدارگرایانه‌ای از دولت ارائه می‌کنند. دولت در این چهارچوب نه صرفاً ناظر قانونی بلکه مرجع دانا و مقتدر است که رفتار شهروندان را هدایت و کنترل می‌کند؛ در نتیجه، مشارکت محلی و نقش اجتماعی مردم در تصمیم‌گیری‌های زیست‌محیطی محدود می‌شود. از سوی دیگر، استعاره‌های فنی و تکنوکراتیک مانند «آب = نیروی قابل مهار» یا «آب = ابزار عمران» طبیعت را به ماده‌ای قابل مدیریت و برنامه‌ریزی تبدیل می‌کنند و دانش محلی و نظام‌های عرفی آبداری (مانند قنات و میرآبی) به حاشیه رانده می‌شود. این فرایند، اقتدار علمی و بوروکراتیک دولت را مشروع کرده و توسعه و نوسازی دهه چهل را در قالب زبان فنی توجیه می‌کند.

ابعاد اخلاقی و اجتماعی قانون نیز از طریق استعاره‌هایی مانند «آب = موجودی آسیب‌پذیر» و «توزیع آب = اجرای عدالت» بازنمایی می‌شوند. در این نگاه‌ها، دولت نقش «نگهبان اخلاقی» را ایفا می‌کند و رعایت قوانین و مقررات نه صرفاً ضرورت قانونی، بلکه الزام اخلاقی جلوه می‌کند. عدالت نیز به جای برابری اجتماعی، در قالب آیین‌نامه‌ها و نظارت بوروکراتیک تعریف می‌شود و نظم قانونی به عنوان ارزش اصلی مشروعیت می‌یابد.

نهایتاً، استعاره «آب مایه حیات ملی است»، انسجام‌گفتمان را فراهم می‌کند. این نگاه دولت، ملت و طبیعت را در پیوند ارگانیک قرار می‌دهد و کنترل منابع طبیعی را به عنوان تضمین بقای ملی مشروع می‌سازد. بدین ترتیب، شبکه استعاری قانون آب ۱۳۴۷ نشان می‌دهد که زبان قانون در سطح ظاهری فنی و خنثی، اما در سطح گفتمانی، ایدئولوژیک و مشروعیت‌بخش سلطه است و تصرف، کنترل و تمرکز قدرت بر منابع طبیعی را طبیعی، اخلاقی و ملی جلوه می‌دهد.

۵. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل انتقادی استعاره‌های مفهومی در قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷، بر مبنای الگوی چهارمرحله‌ای چارتریس بلک (۲۰۰۴)، انجام گرفت. قانون یادشده، به عنوان یکی از متون حقوقی بنیادین در تاریخ سیاست‌گذاری منابع طبیعی ایران، واجد زبانی است که در ورای ساختار رسمی و فنی خود، بازتاب‌دهنده گفتمان‌های قدرت، توسعه و ملی‌گرایی دولتی است. در چهارچوب تحلیل انتقادی استعاره، تلاش شد تا از رهگذر شناسایی و تبیین شبکه‌های استعاری نهفته در این متن، نحوه بازنمایی مفاهیم کلیدی چون آب، دولت، مالکیت، عدالت و توسعه آشکار گردد. بر این اساس، مقاله حاضر درصدد پاسخ به پرسش‌های زیر بوده است:

۱. استعاره‌های غالب در قانون آب و نحوه ملی شدن آن کدام‌اند و چه ساختار مفهومی‌ای را در متن قانون سامان می‌دهند؟

۲. حوزه‌های مبدأ و مقصد در این استعاره‌ها چیست و هر یک در خدمت چه اهداف مفهومی و ارتباطی قرار دارند؟

۳. استعاره‌ها چه ایدئولوژی‌ها و روابط قدرتی را بازتاب یا بازتولید می‌کنند؟

این ساختار استعاری در مجموع چگونه در خدمت اهداف گفتمانی قانون و مشروعیت‌بخشی به دولت عمل می‌کند؟

در پاسخ به این پرسش‌ها، پژوهش با بهره‌گیری از مراحل تحلیل انتقادی استعاره - شامل شناسایی استعاره‌های زبانی و مفهومی، تفسیر استعاره‌ها در بافت اجتماعی و گفتمانی و تبیین ایدئولوژیک استعاره‌ها - به واکاوی دقیق متن قانونی پرداخته است.

استعاره‌های غالب در قانون آب و نحوه ملی شدن آن

تحلیل داده‌های زبانی و مفهومی متن قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷) نشان داد که ساختار معنایی این قانون بر مجموعه‌ای از استعاره‌های به‌هم‌پیوسته استوار است که در سطح زبانی، شناختی و گفتمانی عمل می‌کنند. مهم‌ترین استعاره‌های مفهومی شناسایی شده در متن را می‌توان در چند خوشه معنایی عمده طبقه‌بندی کرد: نخست، استعاره «آب به‌منزله دارایی و ثروت ملی» است که در عباراتی همچون «آب از ثروت‌های ملی است»، «در اختیار دولت است» و «متعلق به عموم ملت ایران است» تکرار می‌شود. این استعاره آب را از یک پدیده طبیعی به یک سرمایه جمعی ارتقا می‌دهد و مشروعیت تصرف و کنترل آن را به دولت واگذار می‌کند. دوم، استعاره «دولت به‌مثابه مدیر و مالک منابع طبیعی» است که در ترکیباتی مانند «وزارت آب و برق مسئول بهره‌برداری است» و «حق تصرف و نظارت با دولت است» نمود می‌یابد. این استعاره دولت را در جایگاه «کارگزار عقلانی ملت» قرار می‌دهد و کنش او را به‌منزله مدیریتی فنی و نه سیاسی بازنمایی می‌کند.

سوم، استعاره «مدیریت آب همچون نظم و عدالت» در قالب عبارات «توزیع عادلانه آب»، «مصرف منصفانه» و «حقبابه» دیده می‌شود. در اینجا، کنترل دولت بر منابع آب در چهارچوب مفهومی «عدالت» و «نظم اجتماعی» توجیه می‌شود؛ به‌گونه‌ای که مداخله دولت نه محدودکننده، بلکه ضامن عدالت جمعی تلقی شود. چهارم، استعاره «آب همچون عنصر حیاتی و منبع حیات ملی» است که در عباراتی نظیر «منابع حیاتی کشور»، «تأمین آب شرب» و «پایداری منابع طبیعی» به کار رفته است. این استعاره از بُعد اخلاقی و زیستی به قانون معنا می‌بخشد و رابطه‌ای عاطفی میان دولت، ملت و طبیعت برقرار می‌کند.

در کنار این شبکه‌های اصلی، استعاره‌های مکملی مانند «قانون به‌مثابه سازوکار بوروکراتیک»،

«تخلف به منزله تجاوز و تهدید» و «آب به مثابه ابزار توسعه و عمران» نیز حضور پررنگی دارند که همگی در راستای تثبیت همان نظام معنایی مرکزی عمل می‌کنند. به‌طورکلی، این استعاره‌ها نظامی گفتمانی را شکل می‌دهند که در آن «آب» نه یک پدیده طبیعی یا محلی، بلکه عنصری ملی، اقتصادی و سیاسی است که تنها از طریق مدیریت عقلانی دولت می‌تواند در خدمت توسعه و عدالت قرار گیرد. از این رو، می‌توان گفت که استعاره‌های غالب قانون، همگی در جهت مشروعیت‌بخشی به نقش انحصاری دولت در مالکیت و تنظیم منابع طبیعی سازمان یافته‌اند.

حوزه‌های مبدأ و مقصد و اهداف گفتمانی آنها

بررسی دقیق متن قانون ملی شدن آب مصوب ۱۳۴۷ نشان می‌دهد که در پس زبان حقوقی و فنی آن، مجموعه‌ای از نگاهت‌های استعاری سامانمند در کار است که هر یک آب را در قالب قلمروی مفهومی خاصی بازنمایی می‌کنند. حوزه‌های مبدأ اصلی در این قانون - شامل اقتصاد و مالکیت، حاکمیت و بوروکراسی، مهندسی و فناوری، عدالت و قانون، و زیست و حیات - هر یک بخشی از ویژگی‌های خود را بر حوزه مقصد یعنی «آب و مدیریت آن» فرافکنی کرده‌اند. در نتیجه، مفهوم آب از یک پدیده طبیعی و زیستی به یک امر اداری، فنی، اقتصادی و ملی بدل شده است. در نگاهت نخست، آب در قالب دارایی و ثروت تصویر می‌شود؛ زبانی که با اصطلاحاتی چون «ثروت ملی»، «بهای عادلانه»، و «آب‌بها» نمود می‌یابد. این زبان استعاری آب را در مدار ارزش اقتصادی و مالکیت قابل تملک قرار می‌دهد و بدین‌سان فرایند ملی‌سازی را مشروع و طبیعی جلوه می‌دهد.

در نگاهت دوم، حاکمیت و بوروکراسی بر آب فرافکنی می‌شود؛ جایی که قانون با تعبیری مانند «صدور پروانه»، «هیأت‌های سه‌نفری» و «وزارت آب و برق موظف است» آب را در قلمرو کنترل اداری بازتولید می‌کند. بدین ترتیب، تصمیم‌گیری درباره آب از حوزه عرف و اجتماع به قلمرو تخصصی و دولتی انتقال می‌یابد. در نگاهت سوم، آب در چهارچوب مهندسی و فناوری بازنمایی می‌شود؛ تعبیری چون «مهار سیلاب‌ها»، «احداث تأسیسات توسعه منابع» و «اندازه‌گیری مصرف» آب را به موضوعی فنی و قابل کنترل بدل می‌کند. این نگاهت با تأکید بر «تخصص فنی» و «توان دولت در مهار طبیعت»، قدرت سیاسی را در قالب عقلانیت فنی مشروع می‌کند.

نگاشت چهارم، از حوزه عدالت و قانون وام گرفته شده است؛ جایی که «حقابه‌ها» به «پروانه مصرف» تبدیل می‌شوند و عدالت توزیعی در قالب رویه‌های قانونی بازتعریف می‌شود. در نهایت، نگاشت زیست‌محیطی و حیاتی آب را به عنصر زندگی جمعی و سلامت عمومی پیوند می‌زند و با تأکید بر «منابع حیاتی کشور» و «پیشگیری از آلودگی»، نظارت و مداخله قهری دولت را در عرصه زیست‌محیطی توجیه می‌کند. تلفیق این نگاشت‌ها در سطح کلان سه هدف گفتمانی را پی می‌گیرد: نخست، اقتصادی‌سازی و ملی‌سازی آب از رهگذر تبدیل آن به سرمایه ملی و منبع درآمد؛ دوم، تکنوکراتیک‌کردن مدیریت منابع از طریق واگذاری اختیار به نهادهای فنی و اداری؛ و سوم، قانونی‌سازی عدالت و حفاظت با جایگزینی حقابه عرفی با پروانه‌های دولتی و ایجاد نظام نظارتی و قضایی برای کنترل بهره‌برداری. در نتیجه، تصویری که قانون از آب ارائه می‌دهد، تصویری چندوجهی اما هم‌راستا با گفتمان دولت مدرن و توسعه‌گراست؛ گفتمانی که در آن آب نه پدیده‌ای طبیعی یا اجتماعی، بلکه ابزاری در خدمت قدرت، نظم و پیشرفت اقتصادی تلقی می‌شود.

حوزه‌های مبدأ و مقصد و اهداف گفتمانی در قانون ملی شدن آب (۱۳۴۷)

حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نمونه‌های زبانی از متن قانون	ویژگی‌های منتقل شده از مبدأ به مقصد	هدف و کارکرد گفتمانی
اقتصاد و مالکیت	آب به‌مثابه ثروت ملی	«آب از ثروت‌های ملی است»، «بهای عادلانه»، «ملی شدن آب»	مالکیت‌پذیری، ارزش مبادله‌ای، کنترل اقتصادی	مشروع‌سازی ملی‌سازی منابع طبیعی و تبدیل آب به سرمایه ملی
حاکمیت و بوروکراسی	نظام مدیریت منابع آب	«وزارت آب و برق موظف است»، «در اختیار دولت است»، «هیأت‌های منطقه‌ای آب»	اقتدار اداری، کنترل قانونی، انحصار تصمیم‌گیری	تمرکز قدرت در دولت و حذف کنترل محلی بر منابع آب
مهندسی و فناوری	آب به‌عنوان منبع فنی و مهارشونده	«احداث تأسیسات»، «مهار سیلاب‌ها»، «اندازه‌گیری میزان مصرف»	کنترل‌پذیری، عقلانیت فنی، بهره‌وری	تقویت گفتمان دولت توسعه‌گرا و مشروعیت بخشی به مداخلات فنی

حوزه مبدأ	حوزه مقصد	نمونه‌های زبانی از متن قانون	ویژگی‌های منتقل شده از مبدأ به مقصد	هدف و کارکرد گفتمانی
عدالت و قانون	توزیع و مصرف عادلانه آب	«توزیع عادلانه»، «پروانه مصرف»، «تخلف از مقررات»	نظم حقوقی، عدالت توزیعی، مشروعیت قضایی	جایگزینی عدالت عرفی با عدالت قانونی و ایجاد چهارچوب نظارتی
زیست و حیات	آب به‌عنوان عنصر حیاتی جامعه	«منابع حیاتی کشور»، «پیشگیری از آلودگی»، «صیانت از منابع»	ضرورت زیستی، سلامت عمومی، پایداری	توجه مداخله دولت با تکیه بر وظیفه حفظ حیات جمعی
پیشرفت و عمران	آب به‌عنوان ابزار توسعه	«بهره‌برداری مفید»، «توسعه کشاورزی و صنعت»، «عمران کشور»	رشد، سازندگی، تولید ملی	تثبیت گفتمان توسعه و پیوند دادن آب با پیشرفت اقتصادی و ملی

مجموعه استعاره‌های مفهومی قانون آب با فرافکنی حوزه‌های مبدأ اقتصادی، فنی و حقوقی بر مفهوم آب، آن را از قلمرو طبیعی به قلمرو سیاست و اقتصاد منتقل کرده‌اند. در نتیجه، آب در این گفتمان نه عنصری طبیعی بلکه منبعی ملی، ابزار قدرت و سرمایه توسعه‌بازنمایی می‌شود. این نگاشت‌ها در مجموع به بازتولید ایدئولوژی دولت مدرن توسعه‌گرا، تمرکز اقتدار و حذف صداهای محلی و مردمی از گفتمان مالکیت و بهره‌برداری از آب منجر می‌شوند.

استعاره‌ها چه ایدئولوژی‌ها و روابط قدرتی را بازتاب یا بازتولید می‌کنند؟

بررسی زبان قانون ملی شدن آب نشان می‌دهد که استعاره‌ها در این متن نه صرفاً ابزارهای بی طرف برای توصیف پدیده‌ها، بلکه سازوکارهایی برای بازنمایی و تثبیت ایدئولوژی دولت توسعه‌گرا و متمرکز پهلوی دوم هستند. در واقع، استعاره‌ها در این قانون ساختار قدرت را از طریق سه مکانیسم تقویت می‌کنند: اقتصادی‌سازی طبیعت، بوروکراتیک‌سازی مدیریت، و مشروع‌سازی اقتدار سیاسی دولت.

۱. اقتصادی‌سازی طبیعت و کالایی‌سازی آب: استعاره‌هایی چون «آب از ثروت‌های ملی است»، «ملی شدن آب» و «بهای عادلانه» نشان می‌دهد که آب به‌عنوان یک کالای اقتصادی و سرمایه ملی بازنمایی می‌شود. این زبان استعاری ریشه در ایدئولوژی مدرن‌سازی اقتصادی دارد که در دهه ۱۳۴۰ با برنامه‌های عمرانی سوم و چهارم هم‌زمان بود. در این گفتمان، طبیعت دیگر موضوعی فرهنگی یا اجتماعی نیست؛ بلکه بخشی از

دارایی‌های ملی است که باید برای توسعه به کار گرفته شود. بدین ترتیب، استعاره «آب به‌مثابه ثروت» مالکیت دولتی را طبیعی جلوه می‌دهد و تصرف منابع توسط دولت را امری عقلانی و ضروری بازنمایی می‌کند.

۲. بوروکراتیک‌سازی و تمرکز اقتدار: در متن قانون، آب در قالب واژگان اداری و فنی بازتولید می‌شود: «صدور پروانه»، «هیئت‌های منطقه‌ای»، «وزارت آب و برق موظف است». این استعاره‌ها بر مدیریت عقلانی و تخصصی دولت تأکید دارند، اما در سطح ایدئولوژیک، به تمرکز قدرت در ساختار بوروکراتیک مشروعیت می‌بخشند. دولت در جایگاه «مدیر فنی و آگاه» ظاهر می‌شود که توان مهار و تنظیم طبیعت را دارد؛ در مقابل، مردم یا استفاده‌کنندگان محلی در نقش تابع و دریافت‌کننده مجوز بازنمایی می‌شوند. بنابراین، این استعاره‌ها رابطه اقتدارگرایانه دولت - ملت را در سطح زبانی بازتولید می‌کنند.

۳. مشروع‌سازی اقتدار از طریق قانون و عدالت توزیعی: استعاره‌هایی چون «توزیع عادلانه آب»، «حقابه‌ها» و «پروانه مصرف» در ظاهر عدالت‌محورند؛ اما در بطن خود به نهادینه‌سازی نظارت و مجازات دولتی منجر می‌شوند. عدالت در اینجا نه عرفی و اجتماعی بلکه قانونی و دولتی است. از این طریق، گفتمان قانون، اقتدار خود را به نام عدالت توجیه می‌کند. این استعاره‌ها در واقع بازتاب ایدئولوژی پدرسالارانه و هدایت‌گرایی دولت مدرن هستند؛ دولتی که خود را قیم منابع و مردم می‌داند.

۴. ایدئولوژی توسعه و نوسازی ملی: استعاره‌های مربوط به «بهره‌برداری مفید»، «توسعه کشاورزی»، «عمران کشور» و «صیانت از منابع» بیانگر حضور پررنگ گفتمان توسعه است. در این چهارچوب، آب به‌عنوان «ابزار پیشرفت» و دولت به‌عنوان «معمار توسعه» معرفی می‌شود. این استعاره‌ها گفتمان ملی‌گرایانه و مدرن‌ساز دوره پهلوی را بازتاب می‌دهند که هدف آن ساختن ایران نوین با بهره‌گیری از علم و تکنولوژی بود. در نتیجه، مفهوم طبیعت و منابع طبیعی از بُعد فرهنگی و اجتماعی تهی شده و در خدمت نظم اقتصادی و سیاسی دولت مدرن قرار می‌گیرد.

۵. روابط قدرت نهفته در استعاره‌ها: در مجموع، استعاره‌ها روابط قدرتی عمودی را بازنمایی می‌کنند که در آن دولت در مقام «مدیر»، «پزشک» یا «مالک» ظاهر می‌شود و مردم، کشاورزان یا مصرف‌کنندگان در جایگاه «تابع»، «بیمار»، یا «مستفید» از قانون تصویر می‌شوند. این نگاه‌های استعاری نه تنها ساختار حقوقی جدید را توجیه می‌کنند، بلکه به شکل ناخودآگاه، تصرف و کنترل منابع طبیعی توسط دولت را به‌عنوان امری طبیعی و علمی بازتولید می‌کنند.

نقش ساختار استعاری در مشروعیت‌بخشی به دولت و اهداف گفتمانی قانون

تحلیل انتقادی استعاره‌ها در قانون ملی شدن آب (۱۳۴۷) نشان می‌دهد که ساختار استعاری متن، یکپارچه در خدمت گفتمان مدرن‌سازی و تمرکز قدرت دولت پهلوی سازمان یافته است. این گفتمان از طریق شبکه‌ای از استعاره‌ها، مشروعیت حقوقی و اخلاقی دولت را در تصرف، کنترل و بازتوزیع منابع طبیعی تثبیت می‌کند. به‌دیگرسخن، استعاره‌ها در این قانون نه صرفاً ابزار توصیفی، بلکه سازوکارهای گفتمانی مشروع‌ساز قدرت هستند.

در سطح نخست، استعاره‌های اقتصادی و مالکیتی («آب به مثابه ثروت ملی»، «ملی شدن آب») با تبدیل آب به دارایی و سرمایه، زمینه مشروعیت حقوقی «تملک دولت بر منابع» را فراهم می‌کنند. آب از قلمرو طبیعت و عرف اجتماعی به قلمرو دارایی و اقتصاد ملی انتقال می‌یابد و دولت به عنوان «نماینده ملت» مالک قانونی و اخلاقی آن معرفی می‌شود. این بازنمایی استعاری، تصرف دولت را نه سلب مالکیت از مردم، بلکه بازگرداندن منابع به ملت جلوه می‌دهد. در واقع، نوعی ملی‌سازی از بالا را طبیعی و موجه می‌کند.

در سطح دوم، استعاره‌های فنی و بوروکراتیک («مهار سیلاب»، «صدور پروانه مصرف»، «تأسیسات توسعه منابع») آب را به پدیده‌ای قابل‌مدیریت و کنترل فنی تبدیل می‌کنند. در این چهارچوب، دولت در نقش «مهندس»، «مدیر» و «متخصص» ظاهر می‌شود که توانایی مهار طبیعت و تضمین بهره‌وری را دارد. این زبان استعاری با خلق تصویری از دولت عقلانی و علمی، اقتدار تکنوکراتیک دولت مدرن را مشروع می‌کند و هرگونه تصمیم دولتی را برآمده از علم و ضرورت نشان می‌دهد.

در سطح سوم، استعاره‌های عدالتی و قانونی («توزیع عادلانه»، «پروانه مصرف»، «مجازات متخلفان») نوعی مشروعیت اخلاقی و اجتماعی برای کنترل دولت ایجاد می‌کنند. دولت در این گفتمان نه به‌عنوان نهاد قهری، بلکه در مقام داور و ناظر عادل معرفی می‌شود که وظیفه‌اش تنظیم روابط بین مصرف‌کنندگان و حفظ عدالت اجتماعی است. بدین ترتیب، قدرت نظارتی و تنبیهی دولت در قالب عدالت و قانون بازنمایی می‌شود و مشروعیت سیاسی آن تثبیت می‌شود.

در سطح چهارم، استعاره‌های زیستی و حیاتی («منابع حیاتی کشور»، «صیانت از آب»، «پایداری منابع») بر بُعد حیاتی و وجودی آب تأکید می‌کنند و حفاظت از آن را به مسئله حیات ملی و بقای جامعه

پیوند می‌زنند. در نتیجه، مداخله دولت نه تنها امری فنی یا قانونی، بلکه یک وظیفه اخلاقی و ملی جلوه می‌کند؛ به عبارت دیگر، دولت در مقام «پاسدار حیات ملت» بازنمایی می‌شود.

در مجموع، این ساختار استعاری چهارگانه (اقتصادی، بوروکراتیک، حقوقی، زیستی) نظامی معنایی ایجاد می‌کند که در آن دولت به مثابه نهاد مالک، مدیر، داور و نگهبان حیات ملی جلوه‌گر می‌شود. در نتیجه، گفتمان قانون آب از طریق زبان استعاری خود، روابط قدرت را بازتولید و طبیعی می‌کند؛ روابطی که در آن مردم و مصرف‌کنندگان در جایگاه تابع و دولت در جایگاه مرجع مقتدر و دانا قرار دارد. این شبکه استعاری با حذف صداهاى محلی، عرفی و مردمی از گفتمان آب، تصویری از نظم، پیشرفت و عدالت را ارائه می‌دهد که محور آن دولت است. بدین‌سان، استعاره‌ها به‌صورت نظام‌مند در خدمت مشروعیت‌بخشی به اقتدار سیاسی، فنی و اخلاقی دولت عمل می‌کنند و قانون را از سطح یک متن حقوقی به ابزاری گفتمانی برای تثبیت نظم مدرن و تمرکز قدرت تبدیل می‌کنند.

منابع

- اصغری، شیرین، فرازنده‌پور، فائزه، و گلفام، ارسلان (۱۳۹۹). استعاره مفهومی زن در ادبیات داستانی دهه ۸۰ براساس رویکرد انتقادی استعاره. *مجله زبان‌شناسی اجتماعی*، ۱۰، ۳۷-۴۸. <https://doi.org/10.30473/il.2019.46780.1271>
- انصاریان، شادی، و داوری اردکانی، نگار (۱۴۰۱). استعاره و آمیختگی مفهومی در تحلیل گفتمان کارتون‌های سیاسی ایران. *مجله زبان‌شناسی اجتماعی*، ۲۱، ۲۵-۳۸. <https://doi.org/10.30473/il.2022.58571.1458>
- پناه‌پور، یکتا، سلطانی، علی‌اصغر، و یوسفیان، پاکزاد (۱۳۹۸). یک استعاره یک سکانس، بررسی روایت‌شناسی سکانشی از فیلم اعتراض کیمیایی با رویکرد پیکره‌ای به تحلیل انتقادی استعاره. *مجله روایت‌شناسی*، ۶، ۸۳-۱۰۶. 20.1001.1.25886495.1398.3.2.4.7
- پوراابراهیم، شیرین (۱۴۰۰). استعاره، اسطوره و ایدئولوژی در سرخط انتخاباتی روزنامه‌های ایران براساس انگاره جارتریس بلک (۲۰۰۵). *مجله زبان‌پژوهی*، ۴۰، ۹-۲۹. jlr.2021.5121/10.22051
- پوراابراهیم، شیرین (۱۳۹۹). استعاره انتخابات و مفهوم‌سازی خود/دیگری در سرخط روزنامه‌های ایران: دیدگاه تحلیل انتقادی استعاره. *مجله زبان‌شناسی اجتماعی*، ۱۱، ۲۵-۴۰. <https://doi.org/10.30473/il.2020.49655.1318>
- شهرستانی، زهره، لطفی طباطبائی، عبدالمجید، و سلطانی، علی‌اصغر (۱۴۰۱). جنسیت در روایت‌های مردانه و زنانه جنگ از منظر تحلیل انتقادی استعاره. *مجله پژوهش‌نامه اسلامی زنان و خانواده*، ۴۲، ۱۵۱-۱۷۵. pzk.2022.7029/10.22034
- گل‌احمر، حسان، توانگر، منوچهر، و عموزاده، محمد (۱۳۹۶). بررسی انتقادی شناختی استعاره دیگری در سفرنامه‌های مسیر طالبی و حیرت‌نامه. *مجله متن‌شناسی ادبی*، ۳۵، ۱-۱۶. 10.22108/rpll.2017.21719
- نوبخت، محسن، عظیمی، محمد، و همایونی دمیرچی، امین (۱۴۰۱). تحلیل انتقادی استعاره سیاست‌گذاری و اجرای سیاست: ارائه استعاره‌های بدیل. *مجله پژوهش‌های راهبردی سیاست*، ۴۱، ۱۴۶-۱۷۳. <https://doi.org/10.22054/qps.2022.66610.3003>

- نورمحمدی، مهتاب، و دبیرمقدم، محمد (۱۳۹۸). تحلیل انتقادی استعاره‌ها در مناظره‌های تلویزیونی انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۹۶ ایران. *مجله رسانه‌های دیداری و شنیداری*، ۳۰، ۲۲۷-۲۵۱.

<https://doi.org/10.22054/qps.2022.66610.3003>

References

- Anṣārīyān, Sh., & Dāvārī Ardakānī, N. (1401 H.sh./2022). Isti'ārih wa āmīkhtigī-yi mafhūmī dar taḥlīl-i guftumān-i kārtūnhā-yi siyāsī-yi Irān [Metaphor and conceptual blending in the discourse analysis of Iranian political cartoons]. *Majallah-i Zabānshināsī-yi Ijtimā'ī*, 21, 25-38. <https://doi.org/10.30473/il.2022.58571.1458> [In Persian]
- Aṣgharī, Sh., Farāzandihpūr, F., & Golfām, A. (1399 H.sh./2020). Isti'ārih-i mafhūmī-yi zan dar adabīyāt-i dāstānī-yi dahih-i 80 bar asās-i rūykard-i intiqādī-yi isti'ārih [Conceptual metaphor of women in 2000s fiction based on critical metaphor analysis approach]. *Majallah-i Zabānshināsī-yi Ijtimā'ī*, 10, 37-48. <https://doi.org/10.30473/il.2019.46780.1271> [In Persian]
- Cameron, L., & Low, G. (Eds.). (1999). *Researching and applying metaphor*. Cambridge University Press.
- Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan.
- Charteris-Black, J. (2017). *Fire metaphors: Discourses of awe and authority*. London & New York: Bloomsbury.
- Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. Routledge.
- Fairclough, N. (2015). *Language and power* (3rd ed.). London: Routledge.
- Gleick, P. (2023). *The three ages of water: Prehistoric past, imperiled present, and a hope for the future*. New York: PublicAffairs.
- Gul Aḥmar, Ḥ., Tavangar, M., & 'Amūzādih, M. (1396 H.sh./2017). Barrasī-yi intiqādī-yi shinākhtī-yi isti'ārih-i Dīgī dar safarnāmihā-yi Masīr-i Ṭālibī va Ḥayrat-nāmih [A cognitive critical study of the 'pot' metaphor in Talebi's Safarnameh and Heiratnameh]. *Majallah-i Matnshināsī-yi Adabī*, 35, 1-16. <https://doi.org/10.22108/rpl.2017.21719> [In Persian]
- Hajer, M. A. (2021). *The politics of environmental discourse: Ecological modernization and the policy process*. Oxford: Oxford University Press.

- Kövecses, Z. (2010). *Where metaphors come from: Reconsidering context in metaphor*. Oxford / New York: Oxford University Press.
- Kövecses, Z. (2020). *Metaphor: A practical introduction* (2nd ed.). Oxford / New York: Oxford University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago / London: University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Philosophy in the flesh: The embodied mind & its challenge to Western thought*. New York: Basic Books.
- Li, W. (2016). Rethinking critical metaphor analysis. *International Journal of English Linguistics*, 6(2), 92-98.
- Mukhtarov, F., & Gasper, D. (2022). From 'merchants and ministers' to 'neutral brokers'? Water diplomacy aspirations by the Netherlands – a discourse analysis of the 2011 commissioned advisory report. *International Journal of Water Resources Development*, 38(6), 1009-1031. <https://doi.org/10.1080/07900627.2021.1929086>
- Musolf, A. (2016). *Political metaphor analysis: Discourse and scenarios*. Bloomsbury Academic.
- Nūbakht, M., 'Aẓīmī, M., & Humāyūnī Damīrchī, A. (1401 H.sh./2022). Taḥlīl-i intiḳādī-yi isti'ārih-'i siyāsatzuzārī wa ijrā-yi siyāsāt: arāyih-'i isti'ārihhā-yi badīl [Critical metaphor analysis of policy-making and implementation: Offering alternative metaphors]. *Majallah-'i Pizhūhishhā-yi Rāhburdī-yi Siyāsatzuzārī*, 41, 146-173. <https://doi.org/10.22054/qps.2022.66610.3003> [In Persian]
- Nūrmuḥammadī, M., & Dabīrmuqaddam, M. (1398 H.sh./2019). Taḥlīl-i intiḳādī-yi isti'ārihhā dar munāẓirihā-yi talvīzyūnī-yi intikhābāt-i riyāsāt-i jumhūrī-yi 1396 Īrān [Critical metaphor analysis of televised debates during Iran's 2017 presidential election]. *Majallah-'i Rasānahā-yi Dīdārī wa Shinīdārī*, 30, 227-251. <https://doi.org/10.22054/qps.2022.66610.3003> [In Persian]
- O'Donnell, E., Clark, C., & Killean, R. (2024). Rights and relationality: A review of the role of law in the human/water relationship. *Water Alternatives*, 17(2), 207-238.
- Panāhpūr, Y., Sultānī, 'A. A., & Yūsuffiān, P. (1398 H.sh./2019). Yak isti'ārih yak sikanas, barrasī-yi ravāyatshināsī-yi sikanasī az film-i E'tirāḍ-i Kīmiyāyī bā rūykard-i pīkarah'ī bih taḥlīl-i intiḳādī-yi isti'ārih [One metaphor, one scene: A scene-based narrative analysis of Kimiai's Eteraz using corpus-based critical metaphor analysis].

Majallah-i Ravāyatshināsī, 6, 83-106. DOR: 20.1001.1.25886495.1398.3.2.4.7 [In Persian]

- Pūr Ibrāhīm, Sh. (1399 H.sh./2020). Isti'ārih-'i intikhābāt wa mafhūmsāzī-yi khwud/dīgarī dar sarkhaṭ-i rūznāmiḥā-yi Īrān: dīdgāh-i taḥlīl-i intiqādī-yi isti'ārih [Election metaphor and self/other conceptualization in Iranian newspaper headlines: A critical metaphor analysis perspective]. *Majallah-i Zabānshināsī-yi Ijtimā'ī*, 11, 25-40. <https://doi.org/10.30473/il.2020.49655.1318> [In Persian]
- Pūr Ibrāhīm, Sh. (1400 H.sh./2021). Isti'ārih, ustūrih wa īdiyūlūzhī dar sarkhaṭ-i intikhābātī-yi rūznāmiḥā-yi Īrān bar asās-i angārih-'i Chārtīrīs-Bilāk (2005) [Metaphor, myth, and ideology in Iranian newspaper election headlines: A Charteris-Black (2005) perspective]. *Majallah-i Zabānpizhūhī*, 40, 9-29. <https://doi.org/10.22051/jlr.2021.5121> [In Persian]
- Shahrīstānī, Z., Luṭfī Ṭabāṭabāyī, 'A. M., & Sultānī, 'A. A. (1401 H.sh./2022). Jinsiyat dar ravāyathā-yi mardānah wa zanānah-yi jang az manẓar-i taḥlīl-i intiqādī-yi isti'ārih [Gender in masculine and feminine war narratives from a critical metaphor analysis perspective]. *Majallah-i Pizhūhishnāmīh-'i Islāmī-yi Zanān wa Khānavādih*, 42, 151-175. <https://doi.org/10.22034/pzk.2022.7029> [In Persian]
- Steen, G. J., Dorst, A. G., Herrmann, J. B., Kaal, A., & Krennmayr, T. (2010). A method for linguistic metaphor identification: From MIP to MIPVU. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- van Dijk, T. A. (2022). Discourse and power. London / New York: Palgrave Macmillan.